

TÜRKİYE SERMAYE
PİYASALARI BİRLİĞİ

TSPB VE TKYD VİZYON TOPLANTISI
İTİCİ GÜÇ OLARAK SERMAYE PİYASALARININ EKONOMİYE VE
REEL SEKTÖRE KATKISI, FIRSATLAR VE GELİŞMESİ İÇİN
YAPILACAK EYLEMLER

YOL HARİTASI ÇALIŞTAY RAPORU

Hazırlayanlar

Mehmet Erdem GENÇ, PhD

Remzi Gözübüyük, PhD

Katkıda Bulunanlar

Ecem Eyigör, BAIB

Zeynep Şamiloğlu, BAIB

Çağrı Çirakoğlu, BA

Aslıhan Aras, BSc

20 EKİM 2018, ANTALYA

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER

ÇALIŞMA AKIŞI VE RAPORUN İÇERİĞİ.....	3
YÖNETİCİ ÖZETİ.....	5
Rekabetçi ve Cazip Bir Finansal Ekosistem Yaratılması ve İstanbul Finans Merkezi	5
Reel Sektörün Finansmanında Sermaye Piyasaları ve Menkul Kıymetleştirme	6
Sermaye Piyasasını Destekleyici Vergi Politikaları	7
Sermaye Piyasasında Dijital Dönem	8
Girişimciliğin Finansmanında Sermaye Piyasaları	10
Altyapı ve Gayrimenkul Yatırımlarında Sermaye Piyasaları	10
Yatırım Bankacılığına Dönüşüm	11
ÖSBA’ların Geleceği İçin Ortak Akıl	12
BES’in Geleceği İçin Ortak Akıl	13
Yatırım Danışmanlığı (Genel Olarak, Robo Danışmanlık, Bağımsız Yatırım Danışmanlığı)	15
Tasarrufların Artırılması İçin Finansal Okuryazarlık.....	16
Sermaye Piyasalarının Geleceği İçin İnsan Kaynağı	17
AYRINTILI ÇALIŞTAY NOTLARI	18
GRUP 1: Rekabetçi ve Cazip Bir Finansal Ekosistem Yaratılması ve İstanbul Finans Merkezi	18
GRUP 2: Reel Sektörün Finansmanında Sermaye Piyasaları ve Menkul Kıymetleştirme	23
GRUP 3: Sermaye Piyasasını Destekleyici Vergi Politikaları	27
GRUP 4: Sermaye Piyasasında Dijital Dönem	32
GRUP 5: Girişimciliğin Finansmanında Sermaye Piyasaları	36
GRUP 6: Altyapı ve Gayrimenkul Yatırımlarında Sermaye Piyasaları	39
GRUP 7: Yatırım Bankacılığına Dönüşüm.....	43
GRUP 8: ÖSBA’ların Geleceği İçin Ortak Akıl	48
GRUP 9: BES’in Geleceği İçin Ortak Akıl.....	53
GRUP 10: Yatırım Danışmanlığı (Genel Olarak, Robo Danışmanlık, Bağımsız Yatırım Danışmanlığı)	57
GRUP 11: Tasarrufların Artırılması İçin Finansal Okuryazarlık.....	61
GRUP 12: Sermaye Piyasalarının Geleceği İçin İnsan Kaynağı.....	64

ÇALIŞMA AKIŞI VE RAPORUN İÇERİĞİ

3

Bu rapor 19-20 Ekim 2018 tarihinde Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği (TSPB) ve Türkiye Kurumsal Yatırımcı Yöneticileri Derneği (TKYD) işbirliği ile ve birlik temsilcilerinin ve davetlilerinin katılımıyla gerçekleştirilen “İtici Güç Olarak Sermaye Piyasalarının Ekonomiye ve Reel Sektöre Katkısı, Fırsatlar ve Gelişmesi İçin Yapılacak Eylemler” konulu vizyon toplantısının ikinci gününde gerçekleştirilen Yol Haritası çalışmasının bulgularını içermektedir.

Yol Haritası çalışması, Türkiye Sermaye Piyasaları paydaşlarının, sermaye piyasalarının geleceğinin şekillenmesi sürecinde bizzat yer alması ve ortak akıl üretmesi için geniş bir katılımı organize edilmiştir. Vizyon toplantısının ikinci gününde düzenlenen çalışmaya 100’den fazla katılımcı katkıda bulunmuştur. Bu tür bir çalışmanın sektörün sorunlarının tanımlanması ve çözümler üretilmesi açısından iki faydası olduğu düşünülmektedir. Birincisi, bu çalışma farklı paydaşların bir araya gelerek ortak bir akıl ile sektörün gelişimi için çalışmalarını sağlamıştır. İkincisi, kullanılan yöntem itibarıyla bu tür bir çalışmanın çözüm önerilerini daha sistematik bir hale getireceği düşünülmektedir.

Çalışma 2 aşamadan oluşmuştur. Birinci aşamada, TSPB yetkilileri ile görüşülerek çalışmadan beklenen çıktılar, çalışma esnasında izlenecek yöntem ve katılımcıların TSPB tarafından önceden belirlenmiş 12 konu başlığına dağılımı belirlenmiştir. Her konu başlığında 5 ile 17 katılımcıdan oluşan gruplar çalışmıştır. Bu aşamada ayrıca (yine TSPB yetkilileri ile yapılan görüşmeler sonucunda) her konu başlığını çalışacak olan gruba o konunun uzmanı olan bir moderatör atanmıştır. Moderatörler çalışma boyunca kendi gruplarının verimli çalışmasını sağlamak, gerektiğinde gruplarını yönlendirmek, tartışmaları yönetmek ve makul bir sürede kalmalarını sağlamak ve verilen direktiflerin doğru uygulanmasını denetlemekle görevli kılınmışlardır.

İkinci aşama uygulama aşamasıdır. Bu aşama sabah ve öğleden sonra olmak üzere 2 oturumdan oluşmuştur. Sabah oturumunda her grup kendi konusu üzerinde çalışmalarda bulunmuş ve sektörün o konudaki gelişimi için öneriler ve yol haritası belirlemişlerdir. Bu oturum 4 bölümden oluşmuştur: 1) ilgili konuda dünya genelinde ve Türkiye özelinde önümüzdeki 3-5 yıl boyunca sektöre yön verecek olan ana yönelimlerin (trendlerin) belirlenmesi, 2) bu trendler doğrultusunda ilgili konuda Türkiye Sermaye Piyasaları için bir amaç ve somut hedefler belirlenmesi, 3) bu amaca yönelik olarak kısa, orta ve uzun vadeli öneriler geliştirilmesi ve 4) önerilerin gerçekleştirilmesi doğrultusunda bir yol haritası çıkarılması. Öğleden sonra gerçekleştirilen ikinci oturumda ise tüm katılımcılar bir araya gelmiş ve her grubun temsilcisi, kendi grubunun öneri ve eylem planlarını sunum yoluyla tüm katılımcılarla paylaşmıştır. Bu aşamada ayrıca katılımcılar sunulan önerileri ve eylem planlarını katma değer yaratma potansiyeli, özgünlük ve uygulanabilirlik gibi ölçütlere göre değerlendirmişlerdir.

Elinizdeki rapor iki ana bölümden oluşmaktadır: Yönetici Özeti ve Ayrıntılı Çalıştay Notları. Yönetici Özeti bölümü, her konu başlığında ortaya konan belli başlı önerileri ve bunlara yönelik eylemleri içeren yol haritalarını kısaca özetlemektedir. Çalıştay notları ise her konu başlığında belirlenen tüm trendleri, amacı, amaca dönük somut hedefleri, bu hedefler doğrultusunda geliştirilen tüm önerileri ve bunlar arasından seçilen önerileri gerçeğe dönüştürmeye yönelik yol haritalarının ayrıntılarını içermektedir.

YÖNETİCİ ÖZETİ

Ülkemiz son on beş yılda gerek enflasyonla mücadele gerekse ekonomik büyüme konularından önemli ilerlemeler göstermiştir. Bununla birlikte Türkiye ekonomisi kırılgan bir yapıya sahip olup, yurtiçi tasarruflar yatırımların finansmanında yetersiz kalmakta, yerli tasarruflara ek olarak gerek doğrudan dış yatırım gerekse portföy yatırımı şeklinde dış finansman desteği ülkemizin büyümesini sürdürmek açısından önem arz etmektedir. Ülkelerin büyümesi için yeni şirketler kurulması ve genel olarak yerli ve yabancı tasarrufların yatırıma dönüştürülmesi gerekmektedir. Bu noktada etkin, verimli ve düzenli çalışan sermaye piyasalarının gelişimi büyük önem taşımaktadır.

Ülkemizde yatırımların finansmanı banka temelli (mevduat-kredi) sistem ekseninde yoğunlaşmıştır. ABD ve diğer gelişmiş ülkelerde ise gerek yeni girişimlerin desteklenmesinde, gerek halkın bu gelişimden pay almasında sermaye piyasalarının göreceli olarak daha fazla rol aldığı görülmektedir. Türkiye Sermaye Piyasaları Birliğinin (TSPB) bu yılın Eylül ayında yayınladığı Sermaye Piyasasının Gelişimine Yönelik Eylemler başlıklı raporunda da görüleceği üzere söz konusu yoğunlaşmanın giderilmesi ve sermaye piyasalarının geliştirilmesi gerekmektedir.

Bu amaçla yola çıkarak TSPB ve Türkiye Kurumsal Yatırımcı Yöneticileri Derneği (TKYD) işbirliğinde 19-20 Ekim 2018 tarihlerinde, 200'ü aşkın dernek, sektör ve kamu temsilcisinin katılımı ile “İtici Güç Olarak Sermaye Piyasalarının Ekonomiye ve Reel Sektöre Katkısı, Fırsatlar ve Gelişmesi İçin Yapılacak Eylemler” konulu bir vizyon toplantısı gerçekleştirilmiştir. Bu etkinliğin ikinci gününde, katılımcıların da katkılarıyla belirlenen ve listesi ilerleyen sayfalarda yer alan 12 farklı başlıkta grup çalışmaları yapılmış olup, her çalışma grubunda, farklı paydaşları temsil eden katılımcılar görüşlerini belirtmiş, birlikte çözüm önerileri geliştirmiş ve bu çözüm önerilerini gerçekleştirmeye yönelik bir yol haritası ortaya koymuşlardır. Ortaya konan öneri ve eylemlerin TSPB tarafından ilgili kurumlarla paylaşılması ve gelecek yıl yapılacak toplantıda katılımcılara bilgi verilmesi amacıyla takip edilmesi hedeflenmektedir.

Sermaye Piyasalarının gelişimi için her konu başlığında ulaşılması istenen hedefler ve yapılması gerekli görülen belli başlı öneri ve eylemler aşağıda kısaca anlatılmıştır.

Rekabetçi ve Cazip Bir Finansal Ekosistem Yaratılması ve İstanbul Finans Merkezi

Sermaye Piyasasını büyütme ve önemini artırmak için rekabetçi ve cazip bir finansal ekosistem yaratılması gerekmektedir. Bunun önemli bir unsuru İstanbul’u uluslararası arenada rekabetçi bir finans merkezi haline getirmektir. Bu amaçla bir İstanbul Finans Merkezi (İFM) yaratılması gerekmektedir. Bu finans merkezinin Dünyada finans merkezlerini belirleyen sıralamalar içinde ilk 20’ye girmesi ana hedef olarak belirlenmiştir.

Bu amaç ve hedeflere yönelik olarak öncelikle özel sektör ağırlıklı, bağımsız ve geniş yetkili bir İFM kurumu kurulması gerekmektedir. Bu kurum İFM'nin hayata geçirilmesinden sorumlu olacaktır. Orta vadede bu kurum hem mevcut İFM Eylem Planında yer alan eylemleri, hem de yeni planlanan eylemleri hayata geçirecektir. Uzun vadede ise İFM'nin kurumsallaşması, uluslararası tanıtımının ve etkinliğinin artırılmasına yönelik adımlar atılması gereklidir. İkinci olarak düzenlemeler ve bürokrasinin sadeleştirilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda Hazine Müsteşarlığı, Adalet ve Maliye Bakanlıkları ve Ekonomi Politikaları Kurumu gibi kurumlar tarafından vergi ve diğer maliyetlerin rekabetçi düzeye ve teşvik edici hale getirilmesi gerekmektedir.

İstanbul'un cazip ve rekabetçi bir finans merkezi haline gelebilmesi için üçüncü olarak yabancı kurum ve kişilerin Türkiye'ye giriş, yerleşme ve çalışmasının kolaylaştırılması gerekmektedir. Bunun için kısa vadede T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün öncülüğünde çalışma izni, ikamet çıkarma ve şirket kurma sürelerinin kısaltılması, orta vadede ise gelecek olan yabancı çalışanların yaşam koşullarının iyileştirilmesi önem taşımaktadır.

Dördüncü olarak ürünlerin bir öncelik sırasına konması gereklidir. Bu kapsamda öncelikli olarak Ekonomi Politikaları Kurumu ve Finansal Birliklerin işbirliğinde öncelikli ürünlerin belirlenmesi, sonrasında ise düzenleyici kurumlar (GİB, BDDK gibi) tarafından öncelikli ürünleri destekleyici politikalar geliştirilmesi gereklidir. Uzun vadede de seçilmiş olan ürünlerin kurulacak olan İFM Kurumu tarafından desteklenmesi gerekecektir.

Reel Sektörün Finansmanında Sermaye Piyasaları ve Menkul Kıymetleştirme

Yukarıda da belirtildiği gibi ülkemizde finansman genelde mevduat-kredi ekseninde yoğunlaşmıştır. Reel sektör finansmanında *sermaye piyasaları yoluyla finansmanın cazip hale getirilmesi* amaçlanmaktadır. Bu amaca yönelik olarak 2023 yılı itibarıyla banka bilançolarındaki kredilerin %5'inin menkul kıymete konu olması, kamu fonlarından 3 yıl içinde 10 milyar USD'nin sermaye piyasalarına aktarılması ve şirket bilançolarında borç/öz kaynak ve uzun vadeli sermaye piyasası araçlarının oranının 5 yıl içerisinde 1'e çekilmesi hedeflenmiştir. Bu amaca ve hedeflere erişmek için ilk olarak Gelir İdaresi Başkanlığı (GİB) öncülüğünde sermaye piyasalarına dönük vergisel ve mali teşvikler oluşturulması önerilmektedir. Bu kapsamda öncelikle halka açık şirketlerin kurumlar vergisi oranının halka açıklık oranına göre %2 ile %6 arasında azaltılması yerinde olacaktır. Daha sonrasında ise yine GİB öncülüğünde temettü üzerindeki gelir vergisi oranlarının düzenlenmesi, menkul kıymetleştirmede banka sigorta muamele vergisi (BSMV) ve gelir vergisi oranlarının düzenlenmesi öngörülmüştür. Uzun vadede ise vergilendirmede nominal kazançlar yerine reel kazançların dikkate alındığı bir düzen geliştirilmesi önerilmektedir.

İkinci olarak İpotek Finansmanı Kuruluşu'nun (İFK) kurulmasının tamamlanması ve sermaye piyasası araçlarının (özellikle tahvil) ihracı önemli bir öneri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu

önerinin hayata geçirilmesi için kısa vadede (önümüzdeki 6 ay içinde) T.C. Hazine Müsteşarlığı ve T.C. Maliye Bakanlığı öncülüğünde geniş ortaklık tabanlı olacak şekilde kuruluşun oluşturulması önerilmektedir. Bunu takiben orta vadede İFK ile birlikte BİST ve bankaların önderliğinde konut kredileri devri piyasası kurulması, uzun vadede ise alt SPV'ler kurularak KOBİ ve altyapı kredilerinin sermaye piyasalarına devrine geçilmesi önerilmiştir.

Üçüncü olarak ulusal bir derecelendirme kurumu kurulması önerilmektedir. Bu kurumun kuruluşunun Türkiye Bankalar Birliği (TBB) ve TSPB öncülüğünde kısa vadede (önümüzdeki 6 ayda) tamamlanması öngörülmüştür. Bunu takiben orta vadede de kurulacak olan derecelendirme kurumunun öncülüğünde KOBİ ve kredi varlık havuzu derecelendirme prensip ve yöntemlerinin oluşturulması düşünülmüş ve bu kapsamda ihraçların tamamının derecelendirilmesi hedeflenmiştir.

Dördüncü ve son olarak kamusal fonların yatırımcı olarak sermaye piyasalarına gelmesi gerektiği dile getirilmiştir. Bu kapsamda öncelikle İşsizlik Fonu, Doğal Afet Sigortaları Kurumu (DASK) ve Tasarruf Mevduatları Sigorta Fonunun (TMSF) muhtelif menkul kıymetler yatırımcısı olmasına izin verecek şekilde mevzuat değişikliklerinin yapılması, kamu haznedarlığı tebliğinin değiştirilmesi gerekmektedir. Orta vadede Türkiye Varlık Fonu'nun (TVF) sermaye piyasalarında değerlendirilecek bir fon oluşturması önerilmiştir. Adı geçen fonun önümüzdeki 2-3 yıl içinde TVF'nin toplam fon büyüklüğünün %5'ine, uzun vadede ise %25 mertebesine ulaşması hedeflenmiştir.

Sermaye Piyasasını Destekleyici Vergi Politikaları

Vergi politikaları açısından ana amaçlar (i) vergi düzenlemelerinin dünya uygulamaları ve eğilimleri ile uyumlu olması, öngörülebilir olması, (ii) düzenleyici kuruluşlarla eşgüdümlü ve uyumlu hareket edilmesi, (iii) sermaye piyasası araçları üzerindeki vergi yükünün uzun vadeli fon arzını teşvik edici şekilde düşürülmesi ve (iv) sermaye piyasaları ile para piyasaları araçları arasındaki vergi eşitsizliğinin giderilmesi olarak belirlenmiştir.

Bu alandaki öneriler üç gruba ayrılmıştır: kolektif yatırım kuruluşlarının gelişmesini teşvik edici öneriler, sermaye piyasalarında işlem yapılmasını teşvik edici öneriler ve halka açılmayı artırıcı öneriler. Her konudaki öneriler aşağıda kısaca özetlenmiştir.

Kolektif yatırım kuruluşlarının gelişimi konusundaki iki temel öneri (i) gayrimenkul, girişim, altın ve borsa yatırım fonlarında stopajın sıfırlanması ve (ii) Gayrimenkul Yatırım Fonlarında (GYF) KDV, vergi, resim ve harçların kaldırılmasıdır. Bu önerilerin gerçekleştirilmesi ile birlikte yatırım fonları büyüyecek ve yatırımcı sayısı artacaktır.

Sermaye piyasalarında işlem yapılmasının teşvik edilmesi için dört öneri geliştirilmiştir. Öncelikle kısa vadede para ve sermaye piyasası araçları ile spot piyasa ürünleri arasındaki vergi

uyumsuzluğunun giderilmesi (altın ile altın fonu, döviz ile döviz fonu gibi) önem arz etmektedir. İkinci olarak orta vadede Avrupa Birliği ile uyumlu KDV oranları getirilerek Banka Sigorta Muamele Vergisinin (BSMV) kaldırılması gerekmektedir. Üçüncü olarak yine orta vadede arbitraj ve benzeri bağlantılı işlemler için vergi (BMSV) uyumu ve ÖTS ve Devlet İç Borçlanma Senedi (DİBS) arasında da BSMV eşitliği sağlanmalıdır. Son olarak uzun vadede yatırım kuruluşlarındaki yetki belgesi harçlarının farklılaştırılması gerekmektedir. Tüm bu önerilerde Hazine Müsteşarlığı ve Maliye Bakanlığı öncü rol oynamalıdır. Bu önerilerin başarılı olması halinde sayesinde fonların büyüyeceği, özel sektör sermaye piyasası araçları işlem hacminin ve yatırımcı sayısının artacağı ve yatırım kuruluşları arasında rekabet adaletinin sağlanacağı öngörülmektedir.

Halk açılmanın teşvik edilmesi için üç temel öneri sunulmuştur. Birinci olarak kısa vadede çalışanların sermaye piyasasından pay edinmesinin teşvik edilmesi gerekmektedir. İkinci olarak orta vadede halka açık şirketlerde (açıklık oranına bağlı olarak) kurumlar vergisi oranının düşürülmesi önerilmektedir. Son olarak yine orta vadede temettünün beyan dışı kalmalıdır.

Bu önerilerin hayata geçirilmesi için öncelikle kısa vadede çalışanların pay edinmesinde gelir vergisi ücret istisnası getirilmelidir. İkinci olarak şirketlerin kendi hisselerini almaları ve bunları elden çıkarmalarında vergi belirsizliğinin giderilmesi gerekmektedir. Üçüncü olarak karşılık iştiraklerin (yani köpük sermayenin) giderilmesi için bir defaya mahsus vergi istisnası getirilmelidir. Yukarıda orta vadede halka açıklık oranına bağlı olarak kurumlar vergisi oranının düşürülmesi önerisi dile getirilmişti. Bu konuda bazı daha belirgin öneriler de getirilmiştir. İlk defa halka açılacak şirketlerde (halka açılma oranı en az %25 olmak kaydıyla) kurumlar vergisi oranının 5 yıl süreyle %15 olması önerilmektedir. Mevcutta halka açık şirketlerde de açıklık oranına bağlı olarak kurumlar vergisinde kademeli indirim önerilmektedir. Son olarak orta vadede temettünün beyan dışı kalması öngörülmüştür.

Tüm bu eylemler Hazine Müsteşarlığı ve Maliye Bakanlığı öncülüğünde gerçekleştirilmelidir. Bu eylemlerde TSPB'nin de bakanlık ve SPK gibi düzenleyici kurumlar nezdinde konuyu takip etmesi ve etki analizleri gerçekleştirmesi öngörülmüştür.

Tüm bu önerilerle halka açıklık oranının artacağı, bunun sonucunda borsa işlem hacminin ve likiditenin artacağı, fiyat istikrarının oluşacağı, şeffaflığın ve bunun sonucunda yabancı yatırımcı için pazarın çekiciliğinin artacağı öngörülmektedir. Bu hedeflere ulaşılması yukarıda belirtilen önerilerin başarıya ulaştığı anlamına gelecektir.

Sermaye Piyasasında Dijital Dönem

Blokszincir, dijital para birimleri, Fintech gibi kavramlarla sık sık karşılaştığımız bu günlerde Sermaye piyasalarında dijital dönüşüm son derece önemli bir konu olarak karşımıza

çıkılmaktadır. Bu konuda katılımcılar sektörün amacını *herkes için dijital teknolojilerle basit ve etkin yatırım kanalları (ortamı) oluşturmak* olarak belirlemişlerdir.

Bu amaca yönelik olarak öneriler ve yol haritaları dört ana başlık altında toplanmıştır: dijital çözümleri destekleyici yasal düzenlemeler, dijital altyapı için yatırımların güçlendirilmesi, ekosistemin dijital uygulamalarla cazip hale getirilmesi ve sermaye piyasalarının bütünleşik (entegre)/dijital/konsolide uçtan uca bir platforma dönüştürülmesi. Bu başlıklara yönelik olarak öneriler ve yapılması gerekenler aşağıda kısaca özetlenmiştir.

Birincisi, dijital çözümleri destekleyici yasal düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Bu kapsamda öncelikle SPK ve Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK) öncülüğünde hesap açılışından işlem sonuçlanıncaya kadar kağıtsız ortama geçişin desteklenmesi ve Yapay Zeka (AI) mevzuatının netleşmesi gerekmektedir. Bunu takiben orta vadede SPK, BİST, Takasbank ve Merkezi Kayıt Kurumu (MKK) gibi kurumlar ve TSPB, TKYD gibi birlik ve dernekler eşgüdümünde veri depolama, analiz ve yapay zeka çözümleriyle “Robo-Advisory” (robot danışmanlık) düzenlemeleri ve ICO (Initial Coin Offering) mevzuatının netleştirilmesi gerekmektedir.

İkinci olarak dijitalleşme için gerekli altyapının oluşturulması için yatırımların güçlendirilmesi gereklidir. Bu kapsamda kısa vadede kurum kaynaklı teşvik ve hibelerin artırılması, özel şirketlere destek amaçlı vergi düzenlemeleri yapılması gerekmektedir. Bu konuda öncülüğü ilgili bakanlık yapmalı, TSPB de destekleyici ve takip edici bir görev üstlenmelidir. Uzun vadede ise kurulmuş olan Bilişim Vadisinin küresel bir marka haline gelerek etkin dijital çözümler geliştirmesi beklenmektedir. Bununla birlikte özelde Sermaye Piyasalarına, genelde Finansal Piyasalara yönelik finansal teknolojilere odaklı inovatif çözümler geliştirecek benzer Ar-Ge merkezleri ve buralara sağlanacak teşvikler de düşünülmelidir. Burada da ilgili bakanlık öncü paydaş olmalıdır.

Üçüncü olarak ekosistemin çeşitli dijital uygulamalarla cazip hale getirilmesi gerekmektedir. Bu maksatla kısa vadede yeni nesil için gamification (oyunlaştırma) uygulamaları, Sandbox tipi uygulamalar geliştirilmesi önerilmektedir. Bu konuda hem TSPB üyeleri, hem aracı kurumlar hem de SPK’ya görev düşmektedir. Orta vadede ise teknoloji şirketlerinin serbest piyasada aktör haline gelmesi, verilerin paydaşlarla daha etkin paylaşımı ve dijital yatırım uygulamaları eğitiminin tabana yayılması gerekmektedir.

Son olarak, sermaye piyasalarının bütünleşik/dijital/konsolide uçtan uca bir platforma dönüştürülmesi önerilmektedir. Bu kapsamda kısa vadede Bakanlık ve Düzenleyici Kurumlar tarafından açık API (Uygulama Programı Ara yüzü) ve Chatbot’ların geliştirilmesi gerekmektedir. Orta vadede ise SPK ve MASAK önderliğinde müşteri tanıma kuralına ilişkin düzenlemeler hayata geçirilmeli, Bakanlık ve düzenleyici kurumlar önderliğinde de tüm finansal kurumlar arasında uygunluk, entegre veri hesap bilgisi, ve risk testlerinde bütünlük sağlanması gerekmektedir. Yine orta vadede yapılması gereken bir başka eylem de finansal

kuruluşlar tarafından bulut ve sanallaştırma teknolojilerinin uçtan uca entegre çözümlerin uygulanabilmesi için desteklenmesidir.

Girişimciliğin Finansmanında Sermaye Piyasaları

Girişimciliğin finansmanı da yine sermaye piyasaları açısından önemli bir konudur. Bu konudaki katılımcılar *sermaye piyasasının değişen dünya trendlerine uygun şekilde girişimci ekosistemi desteklemeye hazır hale gelmesini* amaç olarak benimsemişlerdir. Bu amaca yönelik olarak yapılması gerekenler aşağıda kısaca özetlenmiştir.

Birincil olarak sermaye piyasasının girişimciliği desteklemeye hazır hale gelmesi için kamunun doğrudan ya da dolaylı desteğinin artırılması gerekmektedir. Bu konudaki yol haritası şöyle çizilmiştir. Öncelikle Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı öncülüğünde hibe, teşvik gibi dolaylı desteklerin ARGE odaklı şirketlere verilmesi gerekmektedir. Yine kısa vadede hem Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı hem de Hazine Müsteşarlığı ve Maliye Bakanlığı öncülüğünde Girişim Sermayesi Yatırım Fonlarının (GSYF) direkt yatırımlarının başlaması ve artırılması gerekmektedir. Orta vadede (yaklaşık 3 yıl) ise kamu satın alımlarında yerli ve milli ürünlerin kullanımının artırılması gerekmektedir. Buna ek olarak Bireysel Emeklilik Fonlarının (BES) %3'lük bir kısmının GSYF'lere aktarılması yerinde olacaktır. Uzun vadede (5 yıllık bir süre) ise BES'lerin %5'inin GSYF'lere aktarılması ve yurtdışından GSYF'lere akan sermayeye devletin Yabancı Yatırımcı Teşviği yoluyla katkı yapması sermaye piyasalarının girişimciliğe olan desteğini artıracaktır.

İkinci olarak yasal düzenlemelerin (regülasyonun) hazır hale getirilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda öncelikle SPK tarafından önümüzdeki 3-6 ay içerisinde Kitle hisse fonlaması tebliğinin çıkartılması gerekmektedir. Buna ek olarak önümüzdeki bir yıl içerisinde bireysel ve kurumsal girişim sermayesine (Venture Capital – VC) vergisel teşviğin artırılması gerekmektedir. Bu konuda Hazine Müsteşarlığı ve Maliye Bakanlığı birincil sorumluluğu almalıdır.

Yasal düzenlemelerin hazır hale gelmesi için orta vadede Initial Coin Offering (ICO) ve ikinci el piyasasının gelişmesi adına kredi kitle fonlaması yapılması, VC'lere (girişim sermayecilerine) devletin ortak yatırımcı (co-investor) olması ve melek yatırımların vergiden düşülmesi gerekmektedir. ICO ve kitle fonlaması konusunda SPK, diğer iki öneride de Hazine Müsteşarlığı ve Maliye Bakanlığı öncü rol üstlenmelidir. Uzun vadede (4-5 yıllık bir süreçte) de SPK tarafından Gayrimenkul kitle fonlaması yapılması önerilmektedir.

Altyapı ve Gayrimenkul Yatırımlarında Sermaye Piyasaları

Bu başlıkta amaç *altyapı ve gayrimenkul yatırım ve finansmanında sermaye piyasası araçlarının daha etkin kullanılması* olarak belirlenmiştir.

Bu doğrultuda dört ana öneri geliştirilmiş ve bunların hayata geçirilmesi için bir yol planı oluşturulmuştur. Bu yol planına göre öncelikle kısa vadede katılımcıların fondan çıkışlarının

sınırlandırıldığı emeklilik fon tiplerinin yaratılmasına imkan veren bir mevzuat değişikliği yapılmalıdır. İkinci olarak yine kısa vadede Gayrimenkul Yatırım Fonu (GYF) giriş ve çıkışlarının gayrimenkul cinsinden yapılabilmesi (aynı sermaye konulabilmesi), ilgili sermaye piyasası araçlarının döviz cinsinden ihracı ve halen düzenleme dışı olan modellerin düzenlenmesi ve denetlenmesi (Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu) gereklidir. Orta vadede Gayrimenkul finansmanında Crowdfunding yönteminin kullanılması için gerekli düzenlemeler de yapılmalıdır.

Üçüncü olarak konu ile ilgili vergi düzenlemeleri yapılmalıdır. Daha somut olarak GYF’lerde KDV ertelemesine gidilmeli, tapu harcı muafiyeti getirilmeli, ilgili ürünlerde 3 yıl elde tutma şartına bağlı olarak stopaj sıfırlanmalıdır. Keza altyapı Gayrimenkul Yatırım Ortaklıklarında (GYO) vergi istisnası getirilmelidir. Bu öneri ve eylemlerin orta vadede hayata geçirilebileceği değerlendirilmiştir.

Son olarak finansal okuryazarlığın artırılması gerekmektedir. Bu amaçla orta vadede ihraççı ve yatırımcıların finansal okuryazarlık düzeyinin yükseltilmesi önerilmektedir. Bu konuda TSPB, Milli Eğitim Bakanlığı, Gayrimenkul Yatırım Ortaklıkları Derneği (GYODER) ve Urban Land Institute’un (ULI) aktif rol alması beklenmektedir.

Yatırım Bankacılığına Dönüşüm

Dünyada sermaye piyasalarının gelişiminde ve etkin çalışmasında ve şirketlerin yatırım ihtiyaçlarının karşılanmasında yatırım bankacılığı önemli bir rol üstlenmektedir. Ülkemizde ise yatırım bankaları bankacılık sektöründe oldukça düşük bir paya sahiptir. Buna karşılık aracı kurumların ülkemizde kaynak yaratma konusunda hatırı sayılır bir deneyimi vardır. Bu nedenle bu konudaki amaç aracı kurumların birer yatırım bankasına dönüşümünü gerçekleştirmektir. Proje bazlı görünür ortak senetleri ortaya koymak, hem güvenli hem de mevduat ile yarışabilecek getiriye sahip ürünlerin mümkün olduğunu yatırımcılara göstermek ve teknolojiyi de kullanarak geniş bir yatırımcı kitlesine erişmek somut hedefler olarak belirlenmiştir.

Bu hedeflere ulaşmak için beş somut öneri sunulmuş ve her öneri için birer yol haritası geliştirilmiştir. Birincil olarak, aracı kurumlara proje finansmanı kredisi verme yetkisi verilmelidir. Bunun mümkün olması için kısa vadede mevzuat değişikliğinin gerçekleştirilmesi gerekmektedir. SPK, Hazine Müsteşarlığı, BDDK ve Merkez Bankası bu konuda öncü rol oynamalıdır. Orta vadede aracı kurumların kredi vermeye başlaması ve menkul kıymetleştirmede artış bu önerinin başarıya ulaştığının bir göstergesi olacaktır.

Yine kısa vadede yapılması gereken bir başka öneri döviz cinsinden ihraçların mümkün kılınmasıdır. Bunun için de yine Hazine tarafından mevzuat değişikliği yapılması gerekmektedir.

Üçüncü olarak büyük özelleştirmelerde ve görünür projelerde yatırımcı tabanının yaygınlaştırılması, menkul kıymetleştirmenin teşvik edilmesi ve ortaklık esaslı ürünlerin artırılması gerekmektedir. Bunun için öncelikle TSPB öncülüğünde bir pilot çalışma yapılarak uygun hedef ve sektörlerin belirlenmesi gerekmektedir. İhraçların gerçekleşmesi bu adımın başarılı olduğunun göstergesi olacaktır. Orta vadede aracı kurumların yatırımcı memnuniyeti oluşturması gerekmektedir. Aracı kurumların kredi vermeye başlaması ve menkul kıymetleştirmesi bu memnuniyetin göstergesi olacaktır. Uzun vadede ise Pazar derinliğinin kazandırılması ve ikinci piyasanın gelişimi için adımların atılması gerekmektedir.

Dördüncü olarak Tarım ve Gıda Bakanlığı işbirliğinde yeni proje yatırımı yapılarak hem borçların hem de özkaynakların menkul kıymetleştirilmesi sağlanmalıdır. Bu orta vadede (2-3 yıl) gerçekleştirilecek bir öneridir. Buna yönelik olarak TSPB ve Bakanlık yetkililerinin bir araya gelip bir pilot çalışma oluşturmaları gerekecektir.

Son olarak teknolojinin yatırım bankacılığına adaptasyonu gerekmektedir. Bunun için kısa vadede SPK'nın Sandbox uygulaması yoluyla oyunculara yeni ürünlerini kontrollü bir alanda denemeleri için alan sağlaması gereklidir. Bu konuda gerekli kanun değişikliğinin yapılması bu adımın başarıya ulaştığının göstergesi olacaktır. Orta vadede proje uygulamalarında önyüz ve sosyal medya kullanımına geçilmelidir. Uzun vadede ise Fintech ve yapay zeka (AI) adaptasyonu gereklidir. Bu konuda yetkin uzman yetişmiş personelin varlığı önemli bir başarı göstergesi olacaktır.

ÖSBA'ların Geleceği İçin Ortak Akıl

Reel sektör kaynak yaratmak için kredilerden olduğu gibi özel sektör borçlanma araçlarından (ÖSBA) da faydalanmaktadır. Ancak TSPB'nin raporundan da görüldüğü gibi ülkemizde reel sektörün ÖSBA kullanımı finans kurumlarının çok gerisindedir. Bu nedenle bu konuda *yatırımcı haklarının korunduğu ve likiditenin arttırıldığı, reel sektöre ucuz kaynak yaratan, tabana yaygın bir ÖSBA piyasasının oluşturulması* amacı benimsenmiştir. Bu kapsamda 1 yıl içerisinde yatırımcı haklarının korunmasına yönelik mevzuatın oluşturulması, 2 yıl içinde de ÖSBA ihraç miktarının %5'i kadar günlük işlem hacmine ulaşılması hedeflenmiştir. Bunlara ek olarak, 5 yıl içerisinde reel sektör ÖSBA ihraç miktarının toplam ÖSBA ihracının %20' sine ulaşması, ÖSBA ihraç büyüklüğünün de toplam kredi hacminin %10'una ulaşması hedefleri konulmuştur.

Bu hedeflere erişmek için beş ana öneri geliştirilmiş ve bunlarla ilgili yol haritaları belirlenmiştir. Bu yol haritalarına göre ilkin temerrüt sürecindeki yasal mevzuat değişikliklerinin yapılması ve yatırımcı haklarının iyileştirilmesi gerekmektedir. Bunun gerçekleştirilmesinde SPK baş sorumlu olacaktır. Bu öneri kapsamında öncelikli olarak yasal değişiklik ve Merkez Kayıt Kuruluşu (MKK) belgesinin icraya konulabilmesi gereklidir. Bu konudaki yasal düzenlemenin yürürlüğe girmesi ve mahkemelerde ilgili belgenin kabulü başarı göstergesi sayılmıştır. Yine kısa vadede teminatlı tahvil ihracı düzenlenmeli ve yeniden

yapılandırma gerçekleştirilmelidir. Bu konuda gerekli tebliğ değişikliği ve ihracın gerçekleşmesi başarı göstergesi olacaktır. Uzun vadede ise borçlanma araçlarını sahiplerinin (yani borçlanma araçlarını satın almış olanların) iflas sırasının yükseltilmesi gerekmektedir. Şu anda ÖSBA sahipleri iflas durumunda alacaklılar arasında üçüncü sıradadırlar. Bununla ilgili kanun değişikliğinin yapılması bu adımın başarı göstergesi olarak belirlenmiştir.

İkinci olarak piyasa yapıcılığı düzenlemesinin yapılması ve piyasada likidite sağlanması gerekmektedir. Bu önerinin hayata geçirilmesinde SPK ve BİST baş sorumludurlar. Önerinin hayta geçmesi için öncelikli olarak ÖSBA piyasa yapıcılığı zorunlu hale gelmelidir. Ayrıca borç ihraç tutarının %5'i aracı kurumda teminat olarak vade boyunca kullanılacaktır. Piyasa yapıcılığı sisteminin işler hale gelmesi ve kotasyona girilmesi bu adımın başarıyla tamamlandığını gösterecektir. Bu adımı takiben orta vadede de bir şirketin tasfiyesi tamamlanana kadar BİST'te işlem görmeye devam etmesi sağlanmalıdır. Şirketin temerrüt sonrası işlem görmeye devam etmesi bu adımın başarı göstergesi olarak belirlenmiştir.

Üçüncü olarak karşılık yönergesinde genel karşılığa yer verilmelidir. Buna yönelik olarak yatırım fonu ve Emeklilik Yatırım Fonu (EYF) ile ilgili tebliğlerde değişikliğe gidilmeli ve ilgili karşılığın fonda kesilecek masraflara eklenmesi sağlanmalıdır. Bu adım SPK ve TSPB'nin eşgüdümünde gerçekleştirilecektir.

Dördüncü olarak ÖSBA konusunda kamuyu aydınlatmak gerekmektedir. Bunun için önce kamuyu aydınlatma hükümleri hisse senedine benzer şekilde artırılmalı, KAP'a 3 aylık bilanço sunulmalıdır. Bu adım SPK ve MKK'nin sorumluluğunda gerçekleşecek ve ilgili tebliğ değişiklikleri yapıldığında tamamlanmış olacaktır. Daha sonrasında ise Kredi Kayıt Bürosu (KKB) tarafından aracı kurum ve Portföy Yönetim Şirketlerine (PYŞ) bilgi akışı sağlanmalı ve temerrüt durumları KKB tarafından takip edilmelidir. Bu adım TBB ve MKK'nin sorumluluğunda gerçekleşecek ve TBB mevzuatında değişiklik yapıldığında tamamlanacaktır.

Son olarak piyasanın büyütülmeli ve ürün çeşidi artırılmalıdır. Bunun gerçekleşmesi için kısa vadede teminatlı tahvil sürecinin kolaylaştırılması ve iyileştirilmesi ve döviz cinsinden ÖSBA ihracına imkan tanınması gerekmektedir. Bu konuda gerekli kanun ve tebliğlerde değişiklikler yapılmalıdır. Orta vadede (2-3 yıl) Yatırımcıları Tazmin Fonu (YTM) ve Kredi Garanti Fonu (KGF) benzeri bir fon sigorta sistemi geliştirilmesi gerekirken, uzun vadede (4-5 yıl) ise CDS (Credit Default Swap) ve kredi temerrüt sigortası gibi ürünler geliştirilmeli ve piyasaya sunulmalıdır.

BES'in Geleceği İçin Ortak Akıl

Bireysel Emeklilik Sistemi (BES) Türkiye'de oldukça düşük olan tasarruf oranlarının artırılabilmesi için önemli bir araç olarak görülmektedir. Bu bağlamda *tasarrufların artırılması* amaçlanırken, yatırım güvenilirliğini arttırmak ve de yatırım danışmanlığı ve planlarının

performansını arttırmak hedef olarak saptanmıştır. Bu amaç ve hedefleri gerçekleştirmek üzere dört adet öneri ve yol haritası oluşturulmuştur.

Birinci öneri etkin yatırım danışmanlığı oluşturmaktır. Bunun için kısa vadede fon işlemlerinin anlaşılır hale getirilmesi ve risk profili anketinin yeniden tasarlanması gerekmektedir. Yatırım fonunun ismine bakıldığında neye yatırım yapılacak olduğunun anlaşılır hale gelmesi kısa vadede başarı göstergesi olacaktır. Bu aşamada ana görev SPK'ya düşmekteyken, TSPB'nin fon isimleri bazında öneri geliştirmesi ve üniversiteler ile işbirliği yapması öngörülmüştür. Orta vadede ise yatırım danışmanlığı modelinin belirlenmesi ve yatırım danışmanlığı altyapısının robo-danışmanlığı da içerecek şekilde oluşturulması gerekmektedir. Bu konuda ana sorumluluk yine SPK ve bunun yanında Hazine Müsteşarlığına düşmektedir. 3 yıl içinde yüzde 15'lik bir kesimin yatırım danışmanlığından yararlanması önemli bir başarı göstergesi olacaktır.

İkinci olarak Otomatik Katılım Sistemi (OKS) sürdürülebilir olmalı ve kıdem tazminatı fonlu yapıya dönüşmelidir. Kısa vadede işveren katkısının getirilmesi ve OKS'den çıkışın güçleştirilmesi gerekmektedir. Daha belirgin olarak kademeli katkı yapılmalı ve çıkışın da kademeli olması gerekmektedir. Bu aşamada Hazine liderlik rolü alırken, TSPB öneri geliştirme ve araştırma yolu ile destek verecektir. Cayma/çıkış oranının yüzde 20'nin altında kalması başarı göstergesidir. Orta vadede ise kıdem tazminatının fonlu yapıya dönüşmesi sağlanmalıdır. 2020'den itibaren yeni işe girenler için bu fonlu sistem uygulanmaya başlanmalıdır. Bu aşamada sorumluluk Çalışma Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Hazine ve SPK'dadır. %100 katılım (ya da 750000 kişiye ulaşma) başarı kabul edilecektir. Burada TSPB fonlu yapı için çalışmalar yaparak, danışmanlık vererek ve sendikalarla işbirliği yaparak bu sistemin kabul edilirliliğini artırmalıdır.

Üçüncü olarak ise BES'e olan güven arttırılmalı ve bu konudaki iletişim güçlendirilmelidir. Buna yönelik olarak kısa vadede iletişimin tek elden yönetilmesi, performanslar hakkında periyodik toplantılar yapılması ve profesyonel halkla ilişkiler danışmanlığından yararlanılması yerinde olacaktır. Bu aksiyonların başarısı anketlerde BES'den duyulan memnuniyetin gelişimi ile ölçülecektir. Burada birincil sorumlular Hazine, Türkiye Sigortacılar Birliği (TSB) ve Emeklilik Gözetim Merkezi (EGM) olacaktır. Orta vadede BES aleyhindeki asılsız söylentilerle etkin biçimde mücadele edilmesi gerekmektedir. Gerekirse TSB'nin bu asılsız haberler için tekzip yayınlaması doğru olacaktır. Asılsız haberlerde azalma başarı göstergesi sayılacaktır.

Son olarak, tasarruf bilincinin arttırılması ve yatırım, yani risk/getiri, anlayışının yaygınlaşması gerekmektedir. Kısa vadede Hazine ve TSB kamu spotu ve sosyal medya yolu ile bu bilinci arttırmalıdır. Bu adım önümüzdeki yıl içerisinde gerçekleştirilmelidir. Sosyal medyada görünürlük ve farkındalık başarı göstergesidir. Orta ve uzun vadede ise ilköğretimden itibaren tasarruf bilinci ve yatırım anlayışının müfredata eklenmesi önemli bir olumlu etki yaratacaktır.

Yatırım Danışmanlığı (Genel Olarak, Robo Danışmanlık, Bağımsız Yatırım Danışmanlığı)

Yatırım danışmanlığının kapsamının genişletilerek, kapsayıcılığının ve erişilebilirliğinin artırılması – demokratikleştirilmesi – amaç olarak belirlenmiştir. Bu amaç dahilinde, daha fazla sayıda insanın yatırım danışmanlığından faydalandırılması, herkesin aynı derecede standartlaştırılmış erişim kanallarından yararlanabilmesi ve gerekli yasal ve hukuki altyapının ihtiyaçlar doğrultusunda yapılandırılması hedeflenmiştir.

Bu amaç ve hedeflere varabilmek için dört ayrı öneri ve her biri için bir yol haritası geliştirilmiştir. Bunlardan birincisi robo-danışmanlık (robo-advisory) ve bağımsız yatırım danışmanlığı mesleğinin mevzuat altyapısının oluşturulmasını içermektedir. Süreç paydaşlardan toplanacak görüşler çerçevesinde düzenleme taslağı oluşturulması ile başlayacaktır. Bu noktada TSPB SPK ile birlikte sürecin başlatılması ve yönetilmesinden sorumlu olacaktır. Düzenlemenin Resmi Gazetede yayınlanması ile sürecin ilk ayağı başarı ile tamamlanmış olacaktır. Ardından, orta vadede kurumların altyapılarının düzenlemelere uygun hale getirilmesi, robo-danışmanlık performansının ölçümlenebilmesi için gerekli altyapının oluşturulması gerekecektir. Sürecin bu noktasında yatırım kuruluşlarının sorumluluğu almaları beklenirken, TSPB'nin ölçüm kriterlerinin belirlenmesinde gerekirse anketler yaparak yatırım kuruluşlarına yardımcı olması gerekmektedir. Sistem sağlıklı bir şekilde işlemeye başladıktan sonra ise, uzun vadede yeni global trendlerin takip edilmesi ve ortaya çıkan ihtiyaçlar çerçevesinde gerekli değişikliklerin yapılması gerekmektedir. Bu noktada sorumluluk yine TSPB ve SPK'ya düşmektedir.

İkinci öneri mevduat bankalarının tezgah-üstü piyasa (OTC) türev ürünlerinde yatırım danışmanlığı yapabilmesidir. Özellikle OTC türev ürünlerin sermaye piyasası aracı kapsamına girmesi ve yatırım danışmanlığı hizmetinin sadece aracı kurum ve yatırım bankalarını içerecek şekilde düzenlenmiş olması nedeni ile OTC türev ürün işlemlerinin hatırı sayılır bir kısmını yapan mevduat bankaları yatırım danışmanlığı hizmeti verememektedirler. Doğal olarak da bu konuda yatırım danışmanlığı hizmeti almak isteyen yatırımcılar, farklı bir yapı olan aracı kurum ya da yatırım bankasından bu hizmeti almak zorunda kalmaktadır. Aslında OTC piyasalarda ürünlerin yatırımcıların ihtiyaçlarına göre oluşturulduğu dikkate alındığında, mevduat bankalarının OTC ürünlerle sınırlı olarak yatırım danışmanlığı faaliyetinde bulunması yatırımcı memnuniyeti açısından daha etkin ve faydalı bir sermaye piyasası ortamı yaratacaktır. Bu amaçla kısa vadede yasal düzenleme ile mevduat bankalarına yetki verilmesi gerekmektedir. Bu konuda SPK ve TSPB birincil sorumlu kurumlardır. TSPB'den sektördeki farklı görüşleri toplaması ve süreci takip etmesi beklenmektedir. Orta vadede bu değişikliklerin doğurduğu sonuçlar değerlendirilmeli ve sektöre faydaları tespit edilmelidir. TSPB gerekli değerlendirme kriterlerini tespit ederek sürece katkıda bulunacaktır. Uzun vadede ise bu yetkiye sahip kurumların sayısını arttırarak müşterinin yatırım yaptığı tüm kanalların yetki kapsamına alınması önerilmektedir. Bu adım da SPK ve TSPB liderliğinde gerçekleşecektir.

Üçüncü olarak bireysel finansal planlama danışmanlığı mesleğinin oluşturulmasına ilişkin yasal mevzuat oluşturulmalıdır. Kısa vadede mevzuat taslağı hazırlanmalı, orta vadede ise lisanslama ve uluslararası standart ve sertifikasyonu belirlenmelidir. Bu aşamalarda Finansal Planlama Derneğı ve TSPB Finansal Planlama Merkezi sorumlu olacaklardır. TSPB koordinasyonu sağlayarak katkıda bulunacaktır. Kanunun ve ilgili standartların hayata geçmesi başarının göstergeleri olacaktır. Uzun vadede ise finans sektöründe bu yeni meslek yaygınlaştırılmalıdır. 5 yılda 10000'in üzerinde lisanslı danışmanın faaliyet göstermesi bu aksiyon planının başarıya ulaştığının açık bir göstergesi olacaktır.

Son öneri ilk ve orta eğitimde finansal planlama bilincinin kazandırılması, yüksek eğitimde ise Yatırım Danışmanlığı eğitiminin müfredata konulmasıdır. Finansal planlama kültürü olan bireylerin yetişmesi ülkemizdeki yatırım kültürünün değışip gelişmesine ve bireylerin daha bilinçli yatırımlar yapmalarına vesile olacaktır. Bu amaçla kısa vadede TSPB ve belli özel üniversiteler beraber çalışarak en az üç üniversitede Sermaye Piyasaları ve yatırım danışmanlığı bölümünün kurulmasını sağlamalıdır. Orta vadede, TSPB, SPK ve MEB beraber çalışarak tüm eğitim müfredatına ilgili konuları eklemelidirler. Uzun vadede ise bu eğitimleri alan öğrencilerin sektördeki kuruluşlarda istihdam edilmeleri gerekmektedir. Sektörde çalışan en az 1000 eğitimli Yatırım Danışmanı olması bu aksiyon planının başarıya ulaştığının simgesi olacaktır.

Tasarrufların Artırılması İçin Finansal Okuryazarlık

Sermaye Piyasalarının temel sorunlarından biri Türkiye’de finansal okuryazarlığın (FOY) seviyesinin düşük olmasıdır. *Bu seviyenin 10 sene içerisinde OECD ortalamasına yükseltilmesi amaç olarak belirlenmiştir.*

Bu amaca ulaşabilmek için birinci olarak kamunun finansal okuryazarlığı sahiplenmesi ve bir Finansal Okuryazarlık Koordinasyon Kurulu kurulması önerilmiştir. Bu öneriyi gerçekleştirmek için kısa vadede Hazine ve Maliye Bakanlığı gerekli düzenlemeleri yapmalı ve altyapıyı oluşturmalıdır. İlgili mevzuatın hazırlanması ve koordinasyon kurulu oluşturulması başarı göstergesi olacaktır. Sürecin bu noktasında TSPB, SPK ve Finansal Okuryazarlık Derneği (FODER) işbirliği ile bir öneri oluşturulması beklenmektedir. Orta vadede FOY Koordinasyon Kurulu eylem planı hazırlanırken, uzun vadede ise finansal danışmanlık müessesesinin kurulması hedeflenmelidir. Bu müessesenin kurulması SPK ve Hazine ve Maliye Bakanlığı öncülüğünde gerçekleşmelidir. Finansal danışmanlığın lisanlı bir yapıya kavuşması uzun vadeli bir başarı göstergesi olacaktır.

İkinci olarak finansal eğitimin artırılması ve güçlendirilmesi için bir yol haritası hazırlanmıştır. Bu plan dahilinde kısa vadede iki eylem önerilmiştir. Bunların ilki, kredi kullanacak gençlere ve yetişkinlere FOY eğitiminin dijital olarak verilmesidir. FODER ve SPK bu eylem için öncülük edecekler, TSPB ise bu iki kurum ile işbirliği görevini üstlenecektir. Batık kredilerin azalması bu adımın başarıya ulaştığının bir göstergesi olacaktır. Diğer kısa vadeli eylem ise yatırım yapacak bireylere yönelik FOY eğitimi sağlanmasıdır. Burada TSPB asıl sorumlu olacak ve Borsa İstanbul ve SPK ile işbirliği yapacaktır. Bu eğitimlerin başarısının bilinçli yatırımın artmasına yol açması hedeflenmektedir. Orta vadede yine iki farklı aksiyon önerilmiştir. İlk olarak finansal eğitimin müfredatta geniş kapsamlı olarak yer alması sağlanmalıdır. Bu konuda sorumluluk MEB’e düşmektedir. İkinci eylem ise kadınlara ve yaşlılara yönelik finansal eğitimin arttırılmasıdır. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 65+ Yaşlı Hakları Derneği ve diğer ilgili dernekler ve belediyelerin bu alanda öncü rolü üstlenmesi gerekmektedir. Bu eğitimlerin tasarruf oranlarını artırması başarılı olduklarını gösterecektir. Uzun vadede ise bu alanda sürekliliği sağlayarak finansal okuryazarlık seviyesini 10 yılda OECD ortalamasına çekmek için Kamu, Özel Sektör ve diğer paydaşların işbirliği yapmaları beklenmektedir.

Sermaye Piyasalarının Geleceği İçin İnsan Kaynağı

Sermaye Piyasalarının büyümesi ve gelişimi için yetkin ve uygun insan kaynağı elzemdir. Burada amaç değişik ihtiyaçlara uygun nitelikli insan kaynağının sağlanması olarak belirlenmiş ve küresel standartlara uygun nitelikli ve esnek insan kaynağının önümüzdeki on yıl içerisinde finansal hizmetler sektöründeki toplam insan kaynağının %70'ine ulaşması hedef olarak ortaya koyulmuştur. Bu hedefe ulaşabilmek için yapılması gerekenler aşağıda özetlenmiştir.

Birinci olarak, Sermaye Piyasası Lisanslama Sicil ve Eğitim Kuruluşu A.Ş. (SPL)'nin çalıştay sırasında önerdiği üzere, sürekli eğitimin teşvik edilmesi gerekmektedir. Bu amaçla öncelikle Genel Amaçlı Yaşam Becerileri (eleştirel düşünce, iletişim, işbirliği, yaratıcılık, problem çözme, liderlik, uyum sağlama, duygusal zeka vb) ve Dijital Beceriler ve STEM Becerileri eğitimlerinin, mevcut sektörel eğitimler arasına eklenmesi ve bu eğitimlerin oranının tüm eğitimler içerisindeki oranının %10'a yükseltilmesi gerekmektedir. TSPB, SPK ve diğer sermaye piyasası kurumları bu süreçte eğitim görevini doğrudan üstlenmeli ve de eğitimi teşvik etmelidirler. Orta ve uzun vadede ise sektörde küresel geçerliliği olan sertifikalar özendirilmelidir. Sertifika sahibi sayısının yılda %10 artması önemli bir başarı göstergesi olacaktır. Bu alanda düzenleyici kuruluş, SPK ve CFA Society İstanbul öncü rolü üstlenmelidirler. TSPB ise bu konuda farkındalık yaratılmasına katkı sağlamalıdır.

İkinci olarak temel eğitime sermaye piyasası konusunu ilgilendiren ve Genel Amaçlı Yaşam Becerileri geliştirici eğitimlerin eklenmesi gerekmektedir. Bu amaçla oluşturulan aksiyon planına göre, öncelikle eğitim müfredatındaki eksikliklerin tespit edilmesi, orta ve uzun vadede ise eksikliği belirlenen konuların müfredata eklenmesinin sağlanması gerekmektedir. Bu amaçla TSPB sektör temsilcilerinden oluşan bir çalışma grubu oluşturulmasına öncülük etmelidir. Bu temsilciler MEB ile beraber müfredat değişikliğini gerçekleştirmek için çalışmalıdırlar.

Üçüncü olarak ise sektör çalışanlarının çalışma koşulları ve özlük haklarının iyileştirilmesi gereği ortaya koyulmuştur. Bunu sağlayabilmek için kısa vadede kurumlar esnek çalışma saatleri ve esnek kıyafet yönetmeliği gibi uygulamaları mümkün kılmalıdırlar. Orta vadede yeni yetkinlik (re-skilling) kazanma ve yeniden doğma (recreativity) imkanlarının çalışanlara sağlanması ve gerekli performans ölçümü ve kariyer yönetimi politikalarının geliştirilmesi gerekmektedir. Gerekli altyapının bu şekilde oluşturulması sonrası, uzun vadede özlük haklarının iyileştirilmesi beklenmektedir. Uzun vadede özlük haklarının küresel finans piyasası ortalamasına yaklaşması başarı göstergesi olacaktır. Bu alanda birincil sorumlu kurumlardır. TSPB'nin de araştırma ve tavsiye desteği vermesi beklenmektedir.

AYRINTILI ÇALIŞTAY NOTLARI

Bu bölümde tüm grupların konuları ile ilgili ortaya koyduğu trendler, bu trendlerin gruplanmış hali olan trend temaları, belirledikleri temel amaç ve hedefler, bu amaç ve hedeflere dönük kısa, orta ve uzun vadeli öneriler ve bunlar arasından seçilen 3 ila 5 öneri için yol haritaları ayrıntılı olarak liste halinde verilmiştir.

GRUP 1: Rekabetçi ve Cazip Bir Finansal Ekosistem Yaratılması ve İstanbul Finans Merkezi

Trendler

- Dijitalleşme
- Hızlı ve otomatik eşleşen emir-işlem sistemleri (algoritmik trading)
- Fin-tech destekleri
- Reg-tech ve finansal kurum işbirlikleri
- Korumacılık
- Brexit
- Operasyon merkezlerinin kullanımının artması
- Yeni bölgesel merkezlerin ortaya çıkması
- Yoğunlaşmanın azalması
- Halen Türkiye'nin finans merkezi olan İstanbul'un uluslararası arenaya taşınması.
- İstanbul'un yaşanabilir bir kent olarak marka değerinin artırılması
- Outsourcing/uzmanlaşma
- Derinliği olan
- Şeffaf
- Ağırılığı olan
- Rekabetçi
- Finans merkezi olma projesi iddiası rekabet edebilen, mukayeseli üstünlüğü olabilmeyi gerekli kılar.
- Derinleştirilmiş finans/finansal kültür ekosistemi bileşenleri
  - Finansal kongreler
  - Finans müzesi
  - Finans think-tank'leri
- Sürdürülebilirlik
- İnsani, sürdürülebilir, çevreci finans
- (Politikadaki içe kapanma karşısında) dijitalleşme sonucu sınır ötesi paylaşımların artması
- Bağımsız üst kurul kurulması (City of London)
- Yenilikçiliği teşvik eden düzenleme çerçevesi
- Teşvikler
- Regülasyonların artması

- Vergi desteklerinde artış
- Girişimciliğin desteklenmesi
- Y kuşağının yönetici seviyesine çıkması, sonraki kuşağın (z) işgücüne katılımı

Trend temaları

- Teknoloji / dijitalleşme
- Yeni merkezlerin oluşması
- Regülasyonlar/ teşvikler

Amaç ve hedefler

Amaç: İstanbul’u rekabetçi bir finans merkezi haline getirmek

Hedefler:

1. İFM projesini sahiplenecek kurumun belirlenmesi veya kurulması
2. Z/ye Küresel Finansal Merkezler endeksinde ilk 20 içinde olmak

Öneriler

Öneri	Kısa Vade	Orta Vade	Uzun Vade
Özel sektörün temsil edileceği bir ajansın IFM projesini yönetmesi	X		
İFM oluşturma kurumu kurulması, özel sektör ağırlıklı	X		
Uluslararası standartlarda hukuk sistemi		X	
Rekabetçi vergi vb. düzenlemelerinin oluşturulması	X		
Yabancıların ekonomik ve finansal sisteme girişinin kolaylaştırılması	X		
İFM’de yabancı uzman (Expat) çalıştırma koşullarının, cazibesinin oluşturulması	X	X	X
Ürün temelli önceliklendirmeler (altın, gayrimenkul, katılım finans ürünleri, ticaret finansmanı gibi)			
Finansal ihtisas mahkemelerinin kurulması		X	
Finansal kuruluş kurma ve bunların iş ve işlemlerinin kolaylaştırılması	X	X	
Fiziki (inşaat, ulaştırma, iletişim, çevresel teknoloji) altyapılarının tamamlanması	X	X	
Türkiye Varlık Fonunun İFM’yi destekleyici şekilde hayata geçirilmesi	X	X	
Etkin bir iletişim sisteminin, planının (web sitesi, roadshow, etkinlikler, vs.) oluşturulması	X		
İFM kurumu kurulmalı. Yapısı: özel sektör ağırlıklı	X		
Finansal kuruluşların iş ve işlemlerinin (kuruluş, onay, fon. Genişlemesi, vs.) hızlandırılması, kolaylaştırılması	X	X	
Fiziki (ulaşım, teknoloji, inşaat, iletişim vb. çevresel) altyapıların tamamlanması	X	X	
Etkin bir iletişim sisteminin /alanının oluşturulması (web sitesi, roadshow, etkinlikler vb.)	X		
IMF’de Expat çalıştırma koşullarının, cazibesinin oluşturulması	X	X	X
Uluslararası standartlarda hukuk sistemi		X	
Rekabetçi vergi düzenlemelerinin oluşturulması	X		
Finansal alanda ihtisas mahkemeleri	X		
Özel sektörün temsil edileceği bir ajansın IFM projesini yürütmesi	X		
Yabancıların ekonomik ve finansal sisteme girişinin kolaylaştırılması	X		

Yol Haritaları

Öneri: İstanbul Finans Merkezi (İFM) kurumu kurulması (bağımsız, geniş yetkili)				
	Aksiyonlar	Birincil Sorumlu	Başarı Göstergesi	TSPB Desteği
Kısa Vade	Kanun tasarısı (kararname) önerisi	Finansal kuruluşlar, birlikleri	Yasalaşması (1 yıl içinde)	FKB koordinasyonu, önerinin hazırlanması
Orta Vade	İFM eylem planında yer alan ve yeni eylemlerin hayata geçirilmesi	İFM kurumu	2 yıl içinde eylemlerin %80'ini hayata geçirmek	
Uzun Vade	Kurumsallaşması, uluslararası tanıtımının ve etkinliğinin artırılması	İFM kurumu	5 yıl boyunca z/yen endeksinde düzenli yükseliş	

Öneri: Regülasyon ve bürokrasinin sadeleşmesi				
	Aksiyonlar	Birincil Sorumlu	Başarı Göstergesi	TSPB Desteği
Kısa Vade	Vergi ve Maliyetlerin rekabetçi, teşvik edici olması	Hazine, Maliye Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Ekonomi Politikaları Kurumu	Global normlara, ortalamalara uyum	Öneri geliştirilmesi
Orta Vade	Öngörülerin düzenleme altyapısının oluşturulması	Hazine, Maliye Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Ekonomi Politikaları Kurumu	Z/yen endeksinin hukuk bileşiminde iyileşme olması	Öneri
Uzun Vade	Öngörülerin düzenleme altyapısının oluşturulması	Hazine, Maliye Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Ekonomi Politikaları Kurumu	Z/yen endeksinin hukuk bileşiminde iyileşme olması	Öneri

Öneri: Yabancı kurum ve kişilerin giriş, yerleşme ve çalışma koşullarının kolaylaştırılması				
	Aksiyonlar	Birincil Sorumlu	Başarı Göstergesi	TSPB Desteği
Kısa Vade	Çalışma izni, ikamet ve şirket kuruluş sürelerinin kısaltılması	İçişleri Bakanlığı (Göç İdaresi), Ticaret Bakanlığı	Çalışma izni süresinin 2 aydan daha kısa süreye indirilmesi	
Orta Vade	Yabancıların yaşam koşullarının geliştirilmesi (eğitim, sağlık, ikamet)	İstanbul Büyükşehir Belediyesi	3 yıl içinde hedeflerin gerçekleşmesi	
Uzun Vade				

Öneri: Ürünlerin önceliklendirilmesi				
	Aksiyonlar	Birincil Sorumlu	Başarı Göstergesi	TSPB Desteği
Kısa Vade	Öncelikli ürünlerin belirlenmesi ve ekonomi politikaları kuruluna sunulması	Ekonomi Politikaları Kurumu, Finansal birlikler	Belirlenip kamuya açıklanması	Öneri
Orta Vade	Öncelikli ürünleri destekleyici politikalar belirlenmesi	Düzenleyici kurumlar (APK, BDDK, GİB, Hazine)	Belirlenen ürünlerin pazar payının artması	
Uzun Vade	Seçilen ürünlerin kurumlar tarafından desteklenmesi	İFM kurumu	İşlem hacmi ve uluslararası pazar payının artırılması	

GRUP 2: Reel Sektörün Finansmanında Sermaye Piyasaları ve Menkul Kıymetleştirme

Trendler

- Endüstri 4.0 ve sermaye piyasaları farkındalığı
- Şirket devir ve birleşmeleri
- Kredi ile finansmandan alternatif finansman yöntemlerine yöneliş
- Borçlanma araçlarının geçtiğimiz yıllarda yer edinmiş olması
- Özel sektör tahvil ihracı durdu
- Borçlanma oranlarında hızlı artış
- İşletmelerin yapısına uyacak farklı enstrümanları kendilerine uyarlamaları
- Reel sektörün finansmanına olan ihtiyacın çok hızlı oranlarda artıyor olması
- Teminatlı tahvil
- Borçlanma araçları temerrüt
- Bankacılık kredi/mevduat sınırı doğal sınırlarını aşmış olup reel sektörün finansmanı için sermaye piyasalarına olan ilginin artması
- Sermaye piyasası yoluyla finansman dışında alternatif arayışlar *okunmuyor*
- Altyapı yatırımcıları finansmanı – yap işlet devlet ve sermaye piyasası
- Şirketlerin finansmanında halka arzın yerine geçen ÖSBA’ların bilançolarda sebep olduğu borçlanma ağırlıklı bozulma sonrasında yeni çıkış yolu: paya dönüştürülebilir tahvil
- Global ekonomideki korumacılığın artması ile global sermayenin gelişmekte olan ülkelere akışının kesilmesi ve bu ülkelerdeki şirketlerin finansmanının zorlaşması
- Dünyada İFK’ların varlığı ve bunlara dayalı ürünler
- Banka bilançolarındaki ipotek kredilerinin veya KOBİ kredilerinin paketlenerek satışı
- Sermaye piyasasında fonlanma ihtiyacı artıyor
- Bankacılık sektörü menkul kıymetleştirme artıyor
- Yatırımcının korunması konusu halka açık firmalar için önemi artan bir trend
- Pay senedine dönüştürülebilir tahvil ihracı

Trend temaları

- Borçlanmada artış
- Sermaye piyasası Alternatif Finansman ihtiyacına geçiş
- Yatırımcının korunması
- Finansman koşullarında zorlaşma
- Teminatlı menkul Kıymetlerde artış

Amaç ve hedefler

Amaç: Sermaye piyasası ile finansmanın cazip hale getirilmesi

Hedefler:

1. Banka bilançolarındaki kredilerin %5inin men. Kıy. Konu olması (2023)
2. Kamu fonlarından 3 yıl içinde s. Piyasalarına 10 milyar \$ akması
3. Şirketlerin borç/özkaynak + uzun vadeli sermaye piyasası aracı oranının 5 yıl içinde 1e çekilmesi (sermaye piyasası araçları yoluyla)

Öneriler

Öneri	Kısa Vade	Orta Vade	Uzun Vade
Kurumlar vergisi indirimi (ağırlıklandırma, %2-%6)		X	
Temettü üzerindeki GV stopajına indirim yapılması (%5)		X	
Varlık fonunun uhdesindeki hisseler ile kaynak yaratıp, SP kullanması (kamu kaynağının kullanımı ve yaratılması)			X
Halka açık şirketlerin KV oranının 5 puan azaltılması	X		
Ulusal derecelendirme ve ipotek finansman kuruluşlarının tamamlanması	X		
Paya dönüştürülebilir tahville ilgili gerekli mevzuatın oluşturulması – yaygınlaştırılması	X	X	
Türkiye Varlık Fonunun yatırımcı olarak sermaye piyasalarına girmesi	X	X	

Yol Haritaları

Öneri: Vergisel / mali teşvikler				
	Aksiyonlar	Birincil Sorumlu	Başarı Göstergesi	TSPB Desteği
Kısa Vade	KV oranının halka açık şirketler için azaltılması (halka açıklık oranına göre) (%2-%6)	GİB	Yıllık 5 milyar TL ilk halka arz	
Orta Vade	-Temettü üzerinde GV oranının düzenlenmesi -Menkul kıymetleştirmede BSMV ve GV düzenlenmesi -İstihdam teşviki	GİB SGK	Yatırımcı sayısı artışı	
Uzun Vade	Vergilemede reel kazançların (i.e. enflasyon düzeltme) dikkate alınması	GİB	Şirketlerin finansman imkânının artması	

Öneri: IFK kuruluşu ve ihraç				
	Aksiyonlar	Birincil Sorumlu	Başarı Göstergesi	TSPB Desteği
Kısa Vade	Şirket kuruluşu (geniş ortaklık tabanı)	Hazine ve Maliye Bakanlığı	6 ay	
Orta Vade	Konut kredileri devri piyasasının kurulması	Bankalar İFK BİST	%10	
Uzun Vade	Alt SPV'ler kurularak KOBİ ve altyapı kredileri devri	Bankalar İFK	%30	

Öneri: Derecelendirme				
	Aksiyonlar	Birincil Sorumlu	Başarı Göstergesi	TSPB Desteği
Kısa Vade	Şirket kuruluşu	TBB TSPB	6 ay	
Orta Vade	KOBİ + kredi varlık havuzu derecelendirme metodolojilerinin oluşturulması	D.K.	İhraçların tamamının derecelendirilmesi	
Uzun Vade				

Öneri: Kamusal fonların sermaye piyasalarına yatırımcı olarak gelmesi				
	Aksiyonlar	Birincil Sorumlu	Başarı Göstergesi	TSPB Desteği
Kısa Vade	İşsizlik fonu, DASK, TMSF mevzuatlarının İTMK-VTMK-NDMK-İDMK yatırımcısı olmasına izin verilmesi (kamu haznedarlığı tebliğinin değiştirilmesi)	Hazine ve Maliye Bakanlığı	%10	
Orta Vade	TVF'nin fon oluşturması	TVF	%5	
Uzun Vade	Fon tutarının artması	Bakanlık TVF	%25	

Trendler

- Uluslararası uygulamalarda Kurumlar Vergisi (KV) yükü düşerken, Türkiye trend dışında kalmıştır. Uyumlu hale gelmesi gerekir.
- Dünyadaki trendle uyumlu halka açılmayı teşvik edecek vergi oranları uygulanmalı
- İşlem vergilerinde dünyadaki uygulamalar ile uyum sağlanması “işlem vergilerinin azaltılması”
- Dünyada kolektif yatırım araçlarının vergilendirilmesinde avantajlar tanınması trendi varken, ülkemizde tam tersi kolektif yatırım araçlarının vergilendirilmesinde olumsuzlar vardır ve mevcut trend de bu şekilde devam etmektedir.
- Sürekli aflarla yaratılan olumsuz trendin giderilmesi

Trend temaları

- Uluslararası uygulamalarda KV yükünün düşmesi
- Çalışanların pay edinmesine yönelik vergi teşvikleri
- Halka açılmaya yönelik vergi teşvikleri
- Kolektif yatırım araçlarına vergi teşvikleri
- Finansal işlem vergisinin basitleştirilmesi - AB (Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi)
- Uluslararası vergi planlaması uygulamaları

Amaç ve Hedefler**Amaç:**

- Yatırım kuruluşlarında “yetki belgesi harçlarının” eşitsizliğinin giderilmesi. Mevcut uygulamada A-B-C grubu Yatırım. Kuruluşları aynı harcı ödemekte ama yetki belgesi açısından faaliyetleri sınıflandırılmış durumda. Yetki kapsamında harç alınmalı.
- Para ve sermaye piyasası araçları arasındaki vergi eşitsizliğinin giderilmesi (stopaj + vergi işlemleri)
- Vergi düzenlemelerinin öngörülebilir olması, dünya uygulamalarına uygun olması, düzenleyici kuruluşlarla koordinasyonun işin başında sağlanması, Hazine ve Maliye Bakanlığı MASAK, SPK, BDDK, BİST gibi kurumların eşgüdümlü ve uyumlu hareket etmesi
- Grup şirketlerinde karşılıklı iştiraklerin temizlenmesi için bir defaya mahsus vergi istisnasının getirilmesi
- Sermaye piyasası araçları üzerindeki vergi yükünün uzun vadeli fon arzını teşvik edecek şekilde düşürülmesi. Damga vergisi-stopaj-dolaylı vergiler-işlem vergileri

Hedefler:

1. Halka açılmayı artırmak
2. Sermaye piyasasında işlem yapmaya teşvik
3. Kolektif yatırım kuruluşlarının gelişmesi

Öneriler

Öneri	Kısa Vade	Orta Vade	Uzun Vade
Dayanak varlığına göre daha avantajlı vergilendirilmeli: gayrimenkul, girişim, borsa yatırım, altın fonlarında stopajın sıfırlanması (mevcut uygulamada GYF’lerin ödediği tüm vergi ve harçlar kaldırılmalı)		X	
AB ile uyumlu KDV getirilerek BSMV’nin kaldırılması		X	
Bağlantılı işlemler (arbitraj vb.) için vergi uyumu sağlanması		X	
Para ve sermaye piyasası araçları ile spot piyasa ürünleri arasındaki vergi uyumsuzluğunun giderilmesi (örneğin altın-altın fonu, döviz-döviz fonu gibi) mevduat/sermaye piyasası aracı (1 yıl)	X	X	
ÖTD/DİBS arasındaki vergisel eşitliğin sağlanması (BSMV eşit değil)	X		
KV oranının düşürülmesi		X	
Çalışanların pay edinmesinin teşviki	X		
Temettünün beyan dışı kalması		X	

Yol Haritaları

Öneri: Halka açılmayı teşvik				
	Aksiyonlar	Birincil Sorumlu	Başarı Göstergesi	TSPB Desteği
Kısa Vade	a. Çalışanların pay edinmesinde gelir vergisi ücret istisnası b. Şirketlerin kendi hisselerini almaları ve bunları elden çıkarmalarında vergi belirsizliğinin giderilmesi c. Karşılık iştiraklerin (köpük sermayenin) giderilmesi için bir defaya mahsus vergi istisnası	Hazine ve Maliye Bakanlığı	Halka açıklık oranının ve fiyat istikrarının artması Fiyat istikrarı Yabancı yatırımcıyı çekme, şeffaflığın artması	Bakanlık, SPK nezdindeki takip Etki analizi yapılması ve kamuya açıklama takip
Orta Vade	Halka açık şirketlerde kurumlar vergisi oranının düşürülmesi, a. İlk defa halka açılacaklarda (asgari halka açılma oranı %25) KV oranı 5 yıl süreyle %15 b. Mevcut şirketlerde TSPB önerisi açıklık oranına bağlı olarak KV ve kademeli indirim c. Temettünün beyan dışı kalması	Hazine ve Maliye Bakanlığı	Halka açıklık oranının artması Borsa işlem hacminin artması Likidite, istikrar	Bakanlık, SPK, Borsa etki analizi takip
Uzun Vade				

Öneri: Sermaye piyasasının işlemlerini teşvik

	Aksiyonlar	Birincil Sorumlu	Başarı Göstergesi	TSPB Desteği
Kısa Vade	Para ve sermaye piyasası araçları ile spot piyasa ürünleri arasındaki vergi uyumsuzluğunun giderilmesi Altın-altın fonu Döviz-döviz fonu Mevduat-sermaye piyasası aracı gibi	Hazine ve Maliye Bakanlığı	Fonların büyümesi ve yatırımcı sayısının artması	Bakanlık ve ilgili kurumlarla (SPK, borsa) iletişim, etki analizinin yapılarak kamuoyuna duyurulması, takip
Orta Vade	AB ile uyumlu KDV getirilerek BSMV'nin kaldırılması Arbitraj için (bağlantılı işlemler) BSMV uyumu ÖTS/DİBS arasında BSMV eşitliği sağlanması (ya da eşitsizliğin giderilmesi)	Hazine ve Maliye Bakanlığı	Özel sektör sermaye piyasası araçları işlem hacminin ve yatırımcı sayısının artması	Bakanlık ve ilgili kurumlarla (SPK ve Borsa İstanbul) iletişim, etki analizinin yapılarak kamuoyuna duyurulması, takip
Uzun Vade	Yatırım kuruluşlarındaki yetki belgesi harçlarının farklılaştırılması, adil eşitlik sağlanması	Hazine ve Maliye Bakanlığı	Yatırım kuruluşları arasındaki rekabet eşitliği	Bakanlık ve ilgili kurumlarla (SPK ve Borsa İstanbul) iletişim, etki analizinin yapılarak kamuoyuna

Öneri: Kolektif yatırım kuruluşlarının geliştirilmesi				
	Aksiyonlar	Birincil Sorumlu	Başarı Göstergesi	TSPB Desteği
Kısa Vade				
Orta Vade	Gayrimenkul, girişim, borsa yatırım ve altın fonlarında stopajın sıfırlanması GYF’lerde tüm vergi ve harçların kaldırılması	Hazine ve Maliye Bakanlığı	Yatırım fonlarının büyüklüğünün artması, yatırımcı sayısının artması	Bakanlık ve ilgili kurumlarla iletişim, etki analizinin yapılarak kamuya duyurulması, takip
Uzun Vade				

Trendler

- Digital wallet
- Smart contract
- Blockchain
- Kripto varlık süreçleri
- Yapay zeka
- Algoritmik trading
- Big data
- Cloud
- Bilgi güvenliği
- Kurumsal yabancı yatırımcının ağırlığının artması
- Müşteriyi tanıma
- Z kuşağı beklenti/istekleri
- Mobil kanallar
- EFT
- ICO
- Açık API
- Kitle fonlaması
- Fintech
- Techfin (Alibaba)
- Regtech
- Süreç otomasyon (Aracılık 4.0)

Trend Temaları

- Blokzincir ve dijital varlıklar
- Veri analizi ve AI
- Bilgi güvenliği
- Yatırımcı deneyimi
- Dijital ürün ve kanallar
- Fintech vs. techfin

Amaç ve Hedefler**Amaç**

Herkes için dijital teknolojilerle basit ve etkin yatırım kanalları oluşturmak (ortamı)

Hedefler

- 1- Mobil kullanıcıların %50'sinin 2023'e kadar serbest piyasasında işlem yapması
- 2- Blokzincir altyapısının serbest piyasa paydaşlarıyla 2023 yılına kadar dünyada ilk 10 ülke yapmak
- 3- Serbest piyasalara erişim, kullanım kolaylığı açısından veri analizi, AI uygulamalarını kullanarak yatırımların %50'sini 2023 yılına kadar yönetmek

Öneriler

Öneri	Kısa Vade	Orta Vade	Uzun Vade
Dijital altyapı için yatırımı güçlendirmek	X	X	X
Destekleyici yasal düzenlemeler	X	X	
Yeni nesil için gamification uygulamaları	X	X	
Ekosistemin dijital uygulamalarla cazip hale getirilmesi		X	
Kuluçka merkezleri ve teşviklerin geliştirilmesi		X	X
Sermaye piyasalarını dijital konsolide platforma taşımak			X

Yol Haritaları

Öneri: Dijital çözümleri destekleyici yasal düzenlemeler				
	Aksiyonlar	Birincil Sorumlu	Başarı Göstergesi	TSPB Desteği
Kısa Vade	Hesap açılışından işlem yapıncaya(sonuçlanıncaya) kadar kağıtsız ortama geçişin desteklenmesi ve AI mevzuatının netleşmesi	SPK, MASAK	Müşteri artışı ve yeni hesap %50 artış	Takip
Orta Vade	Veri depolama, analiz ve yapay zeka çözümleriyle ROBO-ADV düzenlemeleri ve ICO mevzuat netleşmesi	SPK, MKK, TSPB, BITS, TKYD	İlk örneklerinin olması	Takip
Uzun Vade				

Öneri: Dijital altyapı için yatırımları güçlendirmek				
	Aksiyonlar	Birincil Sorumlu	Başarı Göstergesi	TSPB Desteği
Kısa Vade	Konum kaynaklı teşvik ve hibelerin artırılması, özel şirketlere destek amaçlı vergi düzenlemesi	TSPB, Bakanlık		Takip
Orta Vade				
Uzun Vade	Bilişim vadisinin etkin dijital çözümler geliştirmesi (global marka olarak)	Bakanlık	Ürettiği çözümler	Koordinasyon

Öneri: Ekosistemin dijital uygulamalarla cazip hale getirilmesi				
	Aksiyonlar	Birincil Sorumlu	Başarı Göstergesi	TSPB Desteği
Kısa Vade	Yeni nesil için gamification uygulamaları, Sandbox	Birlik üyeleri, aracı kurumlar, SPK	Uygulama sayısı, hesap sayısı	
Orta Vade	Teknoloji şirketlerinin serbest piyasada aktör haline gelmesi ve verilerin paydaşlara daha etkin paylaşımı, dijital yatırım uygulamaları eğitimini zamana yayılması	BIST, SPK		
Uzun Vade				

Öneri: Sermaye piyasalarının entegre/dijital/konsolide uçtan uca platforma dönüştürülmesi				
	Aksiyonlar	Birincil Sorumlu	Başarı Göstergesi	TSPB Desteği
Kısa Vade	Açık API, Chatbot	SPK, MASAK, Bakanlık, Düzenleyiciler		
Orta Vade	Müşteri tanıma kuralına ilişkin düzenlemeler, tüm finansal kurumlar arasında uygunluk, entegre veri hesaplarında farkındalık bilgisi ve risk testi	SPK, MASAK, Bakanlık, Düzenleyiciler	Hataların azalması	
Uzun Vade	Bulut ve sanallaştırma teknolojilerinin desteklenmesi	Finansal kuruluşlar	Müşteri hesap ve hacim artışı	

Trendler

- Girişimciliğin desteklemesine artan ilgi
- ARGE temelli girişimciliğin desteklenmesi
- Girişim göçü
- Girişimcilerin artması
- Kamunun artan desteği
- Alternatif yüksek getiri arayışı
- Artan finansman ihtiyacı
- Finansal sistemin yeniden şekillenmesi

Trend Temaları

- Kamu teşvikleri ve destekleri (Artan farkındalık)
- Yenilikçi finansman metotlarının gelişmesi
- Alternatif yüksek getiri arayışı
- Yatırımcı deneyimi
- Artan finansman ihtiyacı
- Finansal sistemin yeniden şekillenmesi

Amaç ve Hedefler**Amaç:**

Sermaye piyasasının değişen dünya trendlerine uygun şekilde girişimci ekosistemi desteklemeye hazır hale gelmesi

Hedefler:

- 1- Kamunun doğrudan ya da dolaylı desteğinin artırılması
- 2- 2020 yılı sonuna kadar regülasyon ihtiyacının karşılanması
- 3- Bütün paydaşların farkındalığının artması
- 4- Girişimci finansmanına yönlendirilen tutarın mevcut durumun 5 katına çıkması (2023)

Öneriler

Öneri	Kısa Vade	Orta Vade	Uzun Vade
Regülasyonun hazır hale gelmesi	X	X	X
Kamunun finansal desteğinin artması	X		
Kamunun dolaylı destek ve teşviklerinin artması	X		
Kurumsal yatırımcıların ve kamunun girişimciliğe kaynak aktarması	X		
Alternatif yatırım kanallarının oluşturulması	X	X	
Yatırımcıların farkındalığının artırılması	X	X	
Sermaye piyasaları aktörlerinin farkındalığının artırılması	X		
BES'lerin GSYF'e aktardıkları minimum kaynağın %1'den %5'e aktarılması		X	
Yurtdışından getirilen kaynağın artırılması		X	X
Girişimcilerin farkındalığının artırılması		X	

Yol Haritaları

Öneri: Kamunun doğrudan ya da dolaylı desteğinin artırılması				
	Aksiyonlar	Birincil Sorumlu	Başarı Göstergesi	TSPB Desteği
Kısa Vade	Dolaylı desteğin(hibe, teşvik) ARGE odaklı şirketlere verilmesi GSYF'lere direkt yatırımların başlaması ve artırılması	Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı San. ve Teknoloji Bakanlığı Hazine ve Maliye Bakanlığı	Ar-Ge odaklılık	Var ya da olmalı
Orta Vade	Kamu satın almalarında yerli ve milli ürünlerin kullanımının artması BES ve GSYF'lere %3	Tüm bakanlıklar Hazine ve Maliye Bakanlığı	Düzenleme çıkarılması Kullanımın %50 artması 3 sene	Var ya da olmalı
Uzun Vade	BES ve GSYF'lere %5 Yurtdışından GSYF'lere gelen sermayeye devletin ek katkı yapması (Yabancı Yatırımcı Teşviki)	Hazine ve Maliye Bakanlığı Hazine ve Maliye Bakanlığı	5 sene 5 sene	Var ya da olmalı

Öneri: Regülasyonun hazır hale gelmesi				
	Aksiyonlar	Birincil Sorumlu	Başarı Göstergesi	TSPB Desteği
Kısa Vade	Kitle fonlaması(hisse) tebliğinin yayınlanması Bireysel ve kurumsal VC Vergisel teşvikinin artırılması	SPK Hazine ve Maliye Bakanlığı	3-6 ay içerisinde tebliğin yayınlanması 1 yıl	
Orta Vade	ICO ve ikinci el piyasası kitle fonlaması (kredi) CVC'lere devletin co-investment yapması Melek yatırımcıların vergiden düşürülmesi	SPK Hazine ve Maliye Bakanlığı Hazine ve Maliye Bakanlığı	2-5 yıl 2-3 yıl	Var ya da olmalı Var ya da olmalı Var ya da olmalı
Uzun Vade	Kitle fonlaması (Gayrimenkul)	SPK	4-5 yıl	Var ya da olmalı

Trendler

- GYF
- Teşvik, reform sade ve etkin mevzuat
- Altyapı GSYF
- Menkul Kıymetleştirme
- Gayrimenkul bazlı oranlarda ihracın kolaylaştırılması
- Gayrimenkul yatırım formu oluşturulması
- Gayrimenkul sektörünün artan Maliyetler karşısında finansman ihtiyacı
- Sektörün yönetmelik ihtiyacı
- Çatı örgüt ihtiyacı
- Kamusal gayrimenkullerin satışı projesi
- Altyapı projelerinden çıkış imkanlarının araştırılması ve sermaye piyasası yoluyla çıkış
- TL de yaşanan değer kayıpları sonucunda artan yabancı yatırımcı talebin çekmek
- GYF ve GSYF yoluyla finansman
- Altyapı: Kamu-Özel işbirliği
- Sermaye piyasalarının kullanımı (Finansman için)
- Gayrimenkul: Sektörel Durgunluk
- Vatandaşlık için gayrimenkul alımı
- Yabancılar gayrimenkul satışı için teşvik ve yönlendirme
- Altyapı: Konkordato ilan etmeden önce satış yapabilmek
- Dövizle kiralamama
- Faizlerdeki yükseliş
- Gayrimenkulde arz talep dengesizliği
- Düşük gelirliilerin konuta erişimindeki zorluklar
- Konut fonunun çalışmaması
- GM ve altyapı menkul kıymetleştirmenin yeterince tanınmaması
- Gayrimenkullerin kat kat satılması yerine bütün olarak işletilmesi
- Çok sayıda projenin aynı zamanda geliştiriliyor olması
- Getiri beklentilerini yakalayamaması
- Yabancı yatırımcı ilgisinin azalması
- Yönetmelikteki değişikliklerinin yatırımcının güvenini kırması

Trend Temaları

- GYF/GM Finansal ve yatırımında yeni sermaye piyasaları aracı
- Teşvik, reform, sade ve etkin mevzuat
- GSYF'lerin altyapı, finansman ve yatırım platformu olarak kullanılması
- Menkul kıymetleştirme yoluyla GM ve altyapı yatırımlarının dayanak varlık (SPA) haline getirilmesi

Amaç ve Hedefler**Amaç:**

Altyapı ve gayrimenkul yatırım ve finansmanında sermaye piyasası araçlarının daha etkin kullanılması

Hedefler:

- 1- Halen 17 milyar \$ ile GSYH'nin %2.2'si olan SPA tutarının 3 yıl sonra GSYH'nin %5'ine ulaşması
- 2- Tüm BES fonlarının portföylerinin %10'unun GM ve altyapı içerikli SPA'larında yatırılması
- 3- Halen hiç ihraç edilmemiş GM ve altyapı içerikli SPA'larının tutarının 3 yıl sonra GSYH'nin %1'ine ulaşması

Öneriler

Öneri	Kısa Vade	Orta Vade	Uzun Vade
İlgili ürünlerde GV stopajının sıfırlanması	X		
İpotek ve konut finansmanı kuruluşu oluşturulması	X		
Varlık teminatlı ürünlerin ihracının kolaylaştırılması ve teşviki	X		
Düzenleme dışı GM finansman modellerinin düzenlenmesi, denetlenmesi ve kayıt altına alınması	X		
GMFY'lerde KDV ertelenmesi	X		
GMFY'lerde tapu harcı ertelenmesi	X		
GYF'lere aynı sermaye konulabilmesi	X		
İlgili SPA'ların döviz cinsinden ihraç edilebilmesi (yabancı yatırımcılar için)	X		
GYF giriş ve çıkışlarının gayrimenkul cinsinden yapılabilmesi	X		
BES'te altyapı, proje finansman fonlarının kullanılması		X	
GM'de crowdfunding düzenlenmesi		X	
Hem ihraççı hem bireysel yatırımcı için finansal okuryazarlık		X	X

Yol Haritaları

Öneri: Finansal okuryazarlık/tanıtım				
	Aksiyonlar	Birincil Sorumlu	Başarı Göstergesi	TSPB Desteği
Kısa Vade				
Orta Vade	İhraççı ve yatırımcılarda finansal okuryazarlık düzeyinin yükseltilmesi	TSPB TDUB MEB GYODER ULİ	İki tarih arası ölçümleme	Aktif eğitim Koordinasyon
Uzun Vade				

Öneri: BES ve alternatif SPA ilişkisi				
	Aksiyonlar	Birincil Sorumlu	Başarı Göstergesi	TSPB Desteği
Kısa Vade	Katılımcıların çıkışlarının sınırlandırıldığı emeklilik fon tiplerinin yaratılmasına imkan veren mevzuat değişikliği	Hazine ve Maliye Bakanlığı	Kanun Değişikliği	Gerekçe Sunum Takip
Orta Vade	Uygun BES fonlarında Gayrimenkul ve Altyapı içerikli SPA'ların ağırlığının artırılması	Hazine ve Maliye Bakanlığı	Tebliğ değişikliği	Gerekçe Sunum Takip
Uzun Vade				

Öneri: Vergi				
	Aksiyonlar	Birincil Sorumlu	Başarı Göstergesi	TSPB Desteği
Kısa Vade	GYF’lerde KDV erteleme Tapu harcı muafiyeti İlgili ürünlerde GV stopajının sıfırlanması (3 yıl elde tutma) Altyapı GYO’larda vergi istisnası getirilmesi	Hazine ve Maliye Bakanlığı	Kanunun yayınlanması	Konuyu gerekçelendirerek sunmak ve takip etmek
Orta Vade				
Uzun Vade				

Öneri: Mevzuat				
	Aksiyonlar	Birincil Sorumlu	Başarı Göstergesi	TSPB Desteği
Kısa Vade	GYF giriş ve çıkışlarının gayrimenkul cinsinden yapılabilmesi (Ayni sermaye konulabilmesi) İlgili SPA’ların döviz cinsinden ihracı (Yabancı yatırımcı) Düzenleme-dışı modellerin düzenlenme ve denetlenmesi	SPK BDDK	Tebliğ değişikliği	Gerekçelendirme Sunma Takip
Orta Vade	Gayrimenkul Crowdfunding düzenlemesi	SPK	Tebliğ değişikliği	Gerekçelendirme Sunma Takip
Uzun Vade				

Trendler

- Dünyada ipotek finansman kuruluşları tekrar popüler.
- Menkul kıymetleştirme
- Altyapı yatırımlarının özel sermaye (private capital) ile fonlanması
- Veri güvenliği için yoğun yatırım
- İslami bankacılık büyüyor
- Şirkete Kredi vs. projeye ortaklık
- Güçlü sermaye yapısı öne çıkıyor
- Global bankalar risk alacak gelir elde etmek yerine danışmanlık yaparak riski tasarruf edip birine taşıtmayı tercih ediyor.
- Bilançoların kullanılması
- Uluslararası taşıma ve değişik kurallar
- Fintech kurgulanması
- Cryptocurrency Adaptasyon
- Katma değerli artan hizmetler için insan kaynağı
- Çalışanların konumlandırılması

Trend Temaları

- Artan şöhretin (reputasyonun) klasik ihraç dışı kaynak toplamayı cazip kılması
- Fintech
- Uzmanlaşma ve uzman İK ihtiyacı
- Bankacının daha az risk taşıması (Menkulleştirme, hedging, İslami finans)
- Yerellik (localization) ve sürdürülebilirlik (sustainability)
- Veri güvenliği

Amaç ve Hedefler

Amaç: Aracı Kurumdan yatırım bankasına dönüştürmek

Hedefler:

1. Proje temelli görünür ortak senetleri
2. Güvenli ve mevduatta yarışabilecek getiride ürünleri mümkün olduğunu göstermek
3. Teknolojiyi kullanarak geniş yatırımcı kitlesine ulaşmak

Öneriler

Öneri	Kısa Vade	Orta Vade	Uzun Vade
Aracı kurumlara proje kredisi verme yetkisi (yan hizmetler tebliği)		X	
Yurtdışı piyasalarda tahvil (sukuk) ihracı		X	
Büyük özelleştirmede (Yap-İşlet-Devret – YİD) yatırımcı tabanı yaygınlaştırması ve menkul kıymetleştirmenin teşvik edilmesi	X		
Görünür prestijli projelere ortaklık esaslı ürün çıkarmak	X		
Yatırımcı tabanını geliştirmek için İslami finansman ürünlerinin daha yaygın kullanılması (Vade belirtilmemiş)			
Sermaye piyasası getirileri vs. mevduat karşılaştırma / bilgilendirme	X		
Yeni ürünleri denemek için Sandbox uygulaması	X		
BES devlet desteğini bu ürünleri destekleyecek şekilde kullanmak	X		
Tarım/hayvancılık sektöründe Tarım ve Gıda Bakanlığı işbirliği ile yeni proje yatırımı yapıp hem borç hem de özkaynağın menkul kıymetleştirilmesi	X		
Teknoloji önyüz ve sosyal medya ile proje ortaklığı ve finansman projelerinin desteklenmesi	X		

Yol Haritaları

Öneri: Aracı kurumlara proje finansmanı kredisi verme yetkisi verilmelidir.				
	Aksiyonlar	Birincil Sorumlu	Başarı Göstergesi	TSPB Desteği
Kısa Vade	Mevzuat Değişikliği	SPK Hazine Maliye Bakanlığı BDDK TCMB	Mevzuat değişikliği olması	Var
Orta Vade			AK'ların kredi vermeye başlaması ve menkul kıymetleştirme (Proje finansman fonu)	
Uzun Vade				

Öneri: Yurtiçinde döviz cinsinden ihracı				
	Aksiyonlar	Birincil Sorumlu	Başarı Göstergesi	TSPB Desteği
Kısa Vade	Mevzuat Değişikliği	Hazine	İhraçların mümkün olması	
Orta Vade				
Uzun Vade				

Öneri: Büyük özelleştirmeler (örneğin Otoyol), görünür projelerde menkul kıymetleştirmelerle yatırımcı tabanının yaygınlaştırılması ve ortaklık esaslı ürünlerin artırılması (Aselsan örneği)

	Aksiyonlar	Birincil Sorumlu	Başarı Göstergesi	TSPB Desteği
Kısa Vade	Pilot çalışma ile uygun hedef ve sektörün Belirlenmesi	Aracı kurumlar (TSPB)	İhracın gerçekleşmesi	Farkındalık
Orta Vade	Yatırımcı memnuniyeti (sürdürülebilirlik)	Aracı Kurumlar		
Uzun Vade	Pazar Derinliği İkincil piyasa gelişimi			

Öneri: Tarım ve Gıda Bakanlığı ile işbirliğinde yeni proje yatırımı yapıp hem borç hem öz kaynağın menkul kıymetleştirilmesi

	Aksiyonlar	Birincil Sorumlu	Başarı Göstergesi	TSPB Desteği
Kısa Vade	Pilot çalışma için tarafların bir araya gelmesi	TSPB, Bakanlık, vb.	İhraç	Var ya da Destek olmalı
Orta Vade				
Uzun Vade				

Öneri: Teknolojinin yatırım bankacılığına adaptasyonu				
	Aksiyonlar	Birincil Sorumlu	Başarı Göstergesi	TSPB Desteği
Kısa Vade	Yeni ürünleri denemek için sandbox uygulaması (Pilot çalışmalarda düzenleme desteği)	SPK	Kanun değişikliği	Var ya da destek olmalı
Orta Vade	Proje uygulamalarında teknolojiyi önyüz ve sosyal medya kullanımı			
Uzun Vade	Fintech/AI adaptasyonu		Uzman yetişmiş personel	

Trendler

- Mevzuat borçlar kanunu, icra iflas kanunu
- Ödeme yükümlülüğünü yerine getiremeyen ihraççılara yönelik yatırımcıları koruyan bir mevzuat
- Konkordato, temerrüt
- İhraçların sigortalanması
- Şirket ortaklıkların şahsi kefalet garantisi vermesi
- Kredi garanti fonu
- Yatırımcı tazmin merkezi
- TMSF garantisi mevduat benzeri
- Piyasa yapıcılık
- Teorik fiyat & ikincil piyasa
- Fiyatlama Alıcı-Şirketler Maliyetler
- Halka arz edilen bono azalıyor. Nitelikli yatırımcı ihraçları artıyor. Kredi riski değerlendirme zorunluluğu.
- Bilanço açıklama periyodu. Teminatlandırılmış ürünler

Trend Temaları

- Temerrüt durumunda yasal hakların düzenlenmesi
- Likidite eksikliği
- İhraç Maliyetleri ve süreçleri
- Kamuoyu aydınlatma
- Ürün çeşitliliği
- Karşılık ayrılma prosedürü

Amaç ve Hedefler

Amaç: Yatırımcı haklarının korunduğu ve likiditenin artırıldığı, reel sektöre ucuz kaynak yaratan, tabana yaygın bir ÖSBA piyasasının oluşturulması

Hedefler:

1. Yatırımcı haklarının korunmasına yönelik mevzuatın oluşturulması.(1yıl) İhraç miktarının %5'i kadar günlük işlem hacmi(2yıl)
2. Reel sektör ÖSBA ihraç miktarı toplam ÖSBA ihracının %20 sine ulaşmalı(5Yıl)
3. ÖSBA ihraç büyüklüğü toplam kredi hacminin %10'una ulaşmalı(5yıl)

Öneriler

Öneri	Kısa Vade	Orta Vade	Uzun Vade
İzahnamenin ve ihraç belgesinin genel kredi sözleşmelerine benzer düzenlenmesi	X		
İcra iflas kanunu ve SPM düzenleme yapması	X		
Piyasa yapıcısı mekanizmanın oluşturulması	X		
6/12 aylık bilanço denetimi zor. 3/9 aylık yayınlama. KAD zorunlu	X		
Kredi kayıt bürosunda, ÖSBA borçlarının takibi, PYŞ ve aracı kurumlara KBB erişimi sağlanması		X	
İhraçların ve nitelikli yatırımcıların YTM'ye sigorta primi benzeri ödemeler yapması, temerrüt durumunda YTM'nin yatırımcılara kısmi ödemeler yapması		X	
Teminatlı tahvil sürecinin kolaylaştırılması zamanın kısaltılması	X		
Döviz Cinsi ÖSBA ihracına izin verilmesi		X	
Yeniden yapılandırma %70 kabul koşulu yeterli	X		
Tasfiye tamamlanıncaya kadar borsada işlem görmesi	X		
ÖSBA fonu risk ölçüm metodolojisinin gözden geçirilmesi	X		

Yol Haritaları

Öneri: Temerrüt sürecindeki yasal mevzuat değişiklikleri, yatırımcı haklarının iyileştirilmesi				
	Aksiyonlar	Birincil Sorumlu	Başarı Göstergesi	TSPB Desteği
Kısa Vade	SP Kanununda değişiklik ile MKK belgesinin icraya konulabilmesi	SPK	Yasal düzenleme, uygulamada mahkemelerin kabulü	
Kısa Vade	Teminatlı tahvil ihracı düzenlemesi (süreçte iyileştirme gerekli) Yeniden yapılandırma süreçlerinde iyileştirme	SPK	Tebliğ/yasa, ihrac gerçekleşmesi Tebliğ/kanun değişikliği	
Uzun Vade	İflas sırasının yükseltilmesi (3. Sıra)	SPK	Kanun değişikliği	

Öneri: Piyasa yapıcılığı düzenlenmesi ve likidite				
	Aksiyonlar	Birincil Sorumlu	Başarı Göstergesi	TSPB Desteği
Kısa Vade	ÖSBA piyasa yapıcılığı zorunu hale gelmeli / Aracı kurumlar her gün düzenli kotasyon girmeli İhraç miktarının %5'i aracı kurumda teminat olarak vade boyunca kullanılacak	SPK, BİST	PY sistemi işler hale gelmesi, Kotasyon girilmesi	
Orta Vade	Tasfiye tamamlanana kadar BİST'te işlem görmesi	BİST SPK	Temerrüt sonrası işlem görmesi (BİST)	
Uzun Vade				

Öneri: Karşılık yönergesinde genel karşılığa yer verilmesi				
	Aksiyonlar	Birincil Sorumlu	Başarı Göstergesi	TSPB Desteği
Kısa Vade	Fonlar günlük karşılık ayırmalı, bu bir fonda birikmeli, SPK fondan kesilecek masraflara bunu eklemeli YF, EYF tebliğ değişikliği	TSPB SPK	Tebliğ değişikliği	Var ya da olmalı
Orta Vade				
Uzun Vade				

Öneri: Kamuyu aydınlatma				
	Aksiyonlar	Birincil Sorumlu	Başarı Göstergesi	TSPB Desteği
Kısa Vade	Kamuyu aydınlatma hükümleri hisse senedine benzer şekilde arttırılmalı	SPK MKK	Tebliğ değişikliği	
Orta Vade	Kredi Kayıt Bürosu aracından kurum ve PYS'lere bilgi akışı ve konuların takibi	TBB Risk Merkezi	TBB mevzuat Değişikliği	
Uzun Vade				

Öneri: Piyasanın büyütülmesi, ürün çeşitliliği				
	Aksiyonlar	Birincil Sorumlu	Başarı Göstergesi	TSPB Desteği
Kısa Vade	Teminatlı tahvil süresinin iyileştirilmesi, kolaylaştırması Döviz cinsi ÖSBA ihracına imkan tanınması		Kanun değişikliği	
Orta Vade	YTM, KGF benzeri sigorta sistemi geliştirilmesi			
Uzun Vade	CDS, kredi temerrüt sigortası			

Trendler

- Fon getirilerindeki memnuniyetsizliklerin yaygınlaşması
- Devlet katkısı fonlarının negatif getirilerinin sübvansede edilmesi
- BES fonları son 6-7 yıldır yeterince getiri sağlayamıyor.
- Otomatik katılım cayma
- Emeklilik yatırım fonları çeşitlendirilmesi ve performans artırımı isteği
- Daha fazla tasarruf ihtiyacı
- Dijital araçların kullanımına yoğunlaşma
- Etkin varlık dağılımı ve yatırım danışmanlığı
- Robo danışmanlık ihtiyacı
- OKS gönüllü BES'i tırpanlıyor
- Otomatik katılım yaygınlaşıyor
- Artan kısa vadecilik ve güven sorunu
- Gönüllü BES'e yeni girişler azalıyor, çıkış artıyor

Trend Temaları

- Fon performansına yönelik farkındalığın artması
- Dijital yatırım danışmanlığı
- Alt. Yat (böyle yazılmış)
- OKS ← → BES'i aşağı çekiyor
- Tasarruf ihtiyacının artması

Amaç ve Hedefler**Amaç:** Tasarrufların artırılması**Hedefler:**

1. Yatırım güvenilirliğini artırmak
2. Yatırım danışmanlığı/plan performansı
3. BES altyapı vasıtası ile tasarruf artırılması

Öneriler

Öneri	Kısa Vade	Orta Vade	Uzun Vade
OKS'de işveren katkısı		X	
Kamu eliyle BES'e güvenin sağlanması	X		
Avantaj ve teşviklerin gelir gruplarına göre düzenlenmesi		X	
BES ve tasarrufun ilkokuldan başlayarak eğitim programına dahil edilmesi		X	X
Doğru plan dağılımı için danışmanlık		X	X
Sadeleşme		X	X
İşveren katkısı, kıdem tazminatı, BES'in tasarruf altyapı sistemi haline dönüşmesi	X	X	
İletişimin tek elden yürütülmesi. Sektör organı nezdinde PR-iletişim süreci oluşması, takvim, KPI	X		
BES varlıklarının teminat olarak kabulü	X		
Etkin yatırım danışmanlığı (BES şirketi ve müşteri iletişiminde gri alanların kaldırılması) (PYŞ destek)		X	
Yasal düzenleme hızla tamamlansın. Sonrasında güveni sağlamak için sık değişiklik yapılmayacağı ifade edilsin	X		
Tasarruf dersinin eğitim müfredatına dahil edilmesi (yatırım, risk/getiri) (ilk-ortaokuldan itibaren)		X	

Yol Haritaları

Öneri: Etkin yatırım danışmanlığı				
	Aksiyonlar	Birincil Sorumlu	Başarı Göstergesi	TSPB Desteği
Kısa Vade	Fon isimlerinin anlaşılır olması. Risk profili anketlerinin yeniden tasarlanması. DK fonu Benchmark	SPK	Fon adından neye yatırım yapılacağına anlaşılması (Stratejileri ile uyumlu)	Birlik fon isimleri bazında öneri geliştirecek Üniversite işbirliği
Orta Vade	Yatırım danışmanlığı modelinin belirlenmesi. Yatırım danışmanlığı/ Robo danışmanlık hukuksal altyapısı	SPK Hazine	3 yıl için %15'in yararlanması	
Uzun Vade				

Öneri: OKS'nin sürdürülebilirliği kıdem tazminatının fonlu yapıya dönüşmesi				
	Aksiyonlar	Birincil Sorumlu	Başarı Göstergesi	TSPB Desteği
Kısa Vade	İşveren katkısı Otomatik Katılım Sistemi (OKS) çıkışı güçlendirmek - Kademeli Katkı - Çıkışın kademeli olması	Hazine	Cayma/çıkış oranının %20'nin altında kalması	Öneri geliştirme Araştırma
Orta Vade	Kıdem tazminatının fonlu yapıya dönüşmesi Yeni işe girenler için 2020'den itibaren	Çalışma Bakanlığı / Ekonomi Bakanlığı Hazine/SPK	%100 Katılım (750 bin kişi)	Fonlu yapı için çalışma / danışmanlık / sendika işbirliği
Uzun Vade				

Öneri: BES güven artırımı/iletişim artırımı				
	Aksiyonlar	Birincil Sorumlu	Başarı Göstergesi	TSPB Desteği
Kısa Vade	İletişimin tek elden yönetimi. PR danışmanlığı - Hazine - TSB - EGM Performanslar hakkında periyodik basın toplantısı	Hazine Birlik (TSB) EGM	Memnuniyet anketlerinde olumlu gelişim	TSB desteği
Orta Vade	BES aleyhinde asılsız söylemlerle etkin mücadele Sigorta birliği gerekiyorsa tekzip etsin	TSB TSPB	Asılsız haberlerin bitmesi	TSB TSPB
Uzun Vade				

Öneri: Tasarruf bilincinin arttırılması. Yatırım (risk/getiri) anlayışının yaygınlaşması				
	Aksiyonlar	Birincil Sorumlu	Başarı Göstergesi	TSPB Desteği
Kısa Vade	Kamu spotu Sosyal medya	Hazine TSB	Yıl içerisinde yayına geçilmesi Sosyal medyada görünürlük	TSB öneri/destek
Orta Vade	İlköğretimden itibaren müfredata eklenmesi			
Uzun Vade				

GRUP 10: Yatırım Danışmanlığı (Genel Olarak, Robo Danışmanlık, Bağımsız Yatırım Danışmanlığı)

Trendler

- Yurtdışında robo-advisory hızlı büyümesine devam etmektedir. Bu düzgün yatırım dünyasının müşteri adına demokratikleşmeyi getirdiği görülmektedir.
- Robo Danışmanlık
- Robo Danışmanlık'ın yaygınlaştırılması
- Robo-advisory çözümleri
- Danışmanlık hizmetlerine ilişkin süreçlerin otomatize edilmesi
- Robot danışmanlık: Dünyada hızla büyüyen bir sektör olup, Türkiye'de de ilk adımları atılmaktadır.
- Dünyada bireysel finansal planlama danışmanlığı ve yatırım danışmanlığı hizmetleri hibrid olarak verilmektedir. (2017'den beri robo danışmanlık ve insan danışmanlığı birlikte verilmektedir.)
- Robo-advisor: Dünyada yatırım danışmanlığı teknolojik bir dönüşüme evrilmektedir.
- Uzaktan görüntülü yatırım danışmanlığı
- Dijitalleşme
- Hızlı servis
- Varlık yönetimi kapsamı genişledi ve lisanslı danışmanlık önem kazandı.
- Yatırım Danışmanlığı (YD) hizmet kalitesinin artırılması ve yatırım danışmanlarının bilgi birikimlerinin yükseltilmesi
- 6362 kapsamındaki değişim öngörüsü istenilen hedefe ulaşmamıştır. Sadece aracı kurum üzerinden yayılım kısıtlı, dahası eksik kalmıştır.
- Hizmet sunmak isteyen kurumların çeşitlenmesi
- Ülkemizde yatırım danışmanlığı, daha çok varlık yönetimi çerçevesinde değil, özel bankacılık çerçevesinde yapılmaya çalışılıyor. Özel bankacılık birimleri küçülüyor.
- Dünyada müşteriler, tam kapsamlı bireysel finansal planlama danışmanlığı hizmeti istiyor.
- Yatırım danışmanlığı yerine bireyin veya ailenin finansal hedefleri için bireysel finansal planlama aile ofisi (family office) önem kazanmıştır.
- Ürün çeşitliliği

Trend Temaları

- Dijital kanalların yatırım danışmanlığında yaygın, etkin ve kapsamlı rol oynaması
- Robo-advisory'nin yaygınlaşarak geniş kitlelere ulaşması
- Yatırım danışmanlığının bireysel finansal planlama danışmanlığını kapsamaması
- Yatırım danışmanlığı hizmeti sunmak isteyen yeni kurumların ortaya çıkması (Robo-advisory bankalar bağımsız yatırım danışmanlığı)

Amaç ve Hedefler

Amaç: Yatırım danışmanlığının kapsamının genişletilerek, kapsayıcılığının ve erişilebilirliğinin artırılmasıdır. (Demokratikleştirilmesidir.)

Hedefler:

1. Daha çok insanın yatırım danışmanlığından faydalandırılması
2. Herkesin aynı derecede standardize edilmiş erişim kanallarından yararlanması
3. Gerekli yasal ve hukuki altyapının ihtiyaçlar doğrultusunda yapılandırılması

Öneriler

Öneri	Kısa Vade	Orta Vade	Uzun Vade
Mevduat toplayan bankaların da yatırım danışmanlığı hizmeti verebilmesi (OTC işlemler)	X		
Robo-advisory işinin esaslarının belirlenerek mevzuata dahil edilmesi	X		
Yatırım danışmanlığı sözleşmesinin uzaktan erişim ile halledilebilmesi		X	
Üniversitelerin bu sektöre katkı yapacak nitelikte eleman yetiştirmesi			X
Bağımsız yatırım danışmanlığı mesleğinin oluşturulması, mevzuat düzenlemesi yapılması		X	
Bireysel finansal planlama danışmanlığı mesleğinin (finansal kurumlarda çalışanlar ve bağımsız çalışmak isteyenlerin oluşturulmasına ilişkin yasal mevzuatın oluşturulması)		X	
Bağımsız finansal planlama ve bağımsız yatırım danışmanları için lisanslama ve uluslararası standart ve sertifikasyon verilmesi (CFP)			X
İlkokul, ortaokul, lise, üniversitelerde bireysel finansal planlama dersinin müfredata eklenmesi			X

Yol Haritaları

Öneri: Robo-advisory ve bağımsız yatırım danışmanlığı mesleğinin mevzuat altyapısının oluşturulması				
	Aksiyonlar	Birincil Sorumlu	Başarı Göstergesi	TSPB Desteği
Kısa Vade	Paydaşlardan toplanacak görüşler çerçevesinde bir düzenleme taslağı oluşturulması	TSPB SPK	Resmi Gazetede yayınlanması	Sürecin başlatılması, yönetilmesi
Orta Vade	Kurumların altyapılarının düzenlemelere uygun hale getirilmesi, Robo-advisory yapısının performansının ölçümlenebilecek altyapısının oluşturulması	Yatırım Kuruluşları	Sistemin sağlıklı bir şekilde işlemesi Performansının başarılı olması	Üyeleri takip edip, gerekirse anketler yapılması Ölçüm kriterlerinin belirlenmesi
Uzun Vade	Yeni global trendlerin takip edilmesi, ortaya çıkan ihtiyaçlar çerçevesinde gerekli değişikliklerin yapılması	TSPB SPK	Sistemin güncel değişimlere ve ihtiyaçlara uygun şekilde işlemesi	

Öneri: Mevduat bankalarının OTC türev ürünlerde yatırım danışmanlığı yapabilmesi				
	Aksiyonlar	Birincil Sorumlu	Başarı Göstergesi	TSPB Desteği
Kısa Vade	Mevduat bankalarına bu faaliyeti yapabilme konusunda yetki verilmesi	SPK TSPB	Talep edilen yasal düzenlemenin yapılması	Sektör görüşlerinin toplanması, sürecin takip edilmesi
Orta Vade	Yapılan değişikliğin sonuçlarının değerlendirilmesi, sektöre faydasının tespiti	TSPB	Yatırım danışmanlığı hizmeti alan yatırımcı sayısının ikiye katlanması	Gerekli değerlendirme kriterlerinin tespiti
Uzun Vade	Bu yetkinin kurum kapsamının genişletilmesi (yeni kurumlar vs.)	SPK TSPB	Müşterinin yatırım yaptığı tüm kanalların kapsanması	Piyasa araştırması

Öneri: Bireysel Finansal Planlama Danışmanlığı mesleği için (finansal kurumlarda çalışan ve bağımsız çalışmak isteyenler için) mesleğin oluşturulmasına ilişkin yasal mevzuatın oluşturulması				
	Aksiyonlar	Birincil Sorumlu	Başarı Göstergesi	TSPB Desteği
Kısa Vade	Mevzuat taslağının hazırlanması	Finansal Planlama Derneği TSPB Finansal Planlama Merkezi	Kanunun hayata geçmesi	Koordinasyon
Orta Vade	Lisanslama ve uluslararası standart ve sertifikasyonun belirlenmesi	Finansal Planlama Derneği TSPB Finansal Planlama Merkezi	Standartların hayata geçmesi	Koordinasyon
Uzun Vade	Finans sektöründe bu mesleğin yaygınlaştırılması	Yatırım Kuruluşları SPK TSPB	5 yılda 10.000 üzeri lisanslı danışmanın faaliyet göstermesi	Takip ve değerlendirme

Öneri: İlkokul, ortaokul, lisede finansal planlama bilincinin kazandırılması; üniversite öğrencilerine ise Yatırım Danışmanlığı eğitiminin müfredata konması				
	Aksiyonlar	Birincil Sorumlu	Başarı Göstergesi	TSPB Desteği
Kısa Vade	Üniversitelerde SP ve Yatırım Danışmanlığı ders ve bölümü eklenmesi için belli özel üniversiteler ile çalışılması	TSPB SPL Üniversiteler	En az 3 üniversitede yatırım danışmanlığı bölümleri ve eğitimi kurulması	SPL (ücretler, vs.)
Orta Vade	MEB ile ilkökul, ortaokul, lise ve üniversite müfredatına ilgili konuların eklenmesi	TSPB SPL MEB	Müfredata eklenmiş olması	SPL
Uzun Vade	Eğitimlerini almış olan öğrencilerin sektörde yerleştirilmesi	Yatırım Kuruluşları Üniversiteler	En az 1.000 eğitilmiş Yatırım Danışmanı	SPL

Trendler

- Finansçılar için okuryazarlık
- Yatırımcı eğitimi
- Finans Sektörü
- Yatırım danışmanlığı Türkiye için kritiktir.
- SPK bağımsız yatırım danışmanlığına izin vermelidir.
- Aracıların ticari kaygısı
- Aile içi eğitim
- Tasarruf eğiliminin kültür olarak benimsenmemesi
- Davranışsal finans bulguları önemlidir; basit, sonuç odaklı finansal hizmetler verilmelidir.
- Dijitalleşme
- FODER'in devletçe desteklenmesi (SPK/ Borsa, Milli Eğitim Bakanlığı)
- Güvenin sağlanması
- 65 + eğitimi
- Kadın eğitimi
- Finansal okuryazarlık yaşı düşmekte ve daha geniş kitlelere yayılmaktadır.
- Okul öncesi eğitim
- Okuma kültürünün değişmesi / geliştirilmesi
- Eğitim kalitesi
- Finansal okuryazarlığın özellikle temel eğitimden başlayarak belli bir eğitim programıyla tabana yayılması
- Yatırımcıların tasarruflarını yaptıkları konularda bilinçlendirilmesi
- Kamunun bireylere araçlarla veya doğrudan desteği

Trend Temaları

- Finansal Okuryazarlık çalışma grubu (Kamuda tek işi bu olan bir grup)
- Yatırımcıların bilinçlendirilmesi
- Davranışsal Finansın FOY'a desteği
- Dijitalleşme
- Kitlesele Eğitim (Kadın, çocuk, yaşlı, çalışan)
- Yatırım Danışmanlığı (Aracıların Eğitimi)

Amaç ve Hedefler

Amaç: Türkiye’de Finansal Okuryazarlık seviyesinin 10 senede OECD ortalamasına çekilmesi

Hedefler:

1. Tasarruf için bilinçlendirme
2. FOY’un her seviyede eğitim sistemine dahil edilmesi
3. Yatırımların sağlıklı yapılmasına yönelik bilinçlendirme (Yatırımcı, Yatırım Danışmanları ve Finans Sektörü)

Öneriler

Öneri	Kısa Vade	Orta Vade	Uzun Vade
Tasarruf için bilinçlendirme	X	X	X
Siyasi kampanya dahilinde tasarruf için bilinçlendirme	X	X	X
FOY’un müfredata dahil edilmesi		X	X
Üniversitelerde ders olarak verilmesi	X		
Kadınların Eğitimi	X	X	X
Yaşlıların Eğitimi	X	X	
Yatırımların sağlıklı yapılmasına yönelik çalışmalar			
a) Yatırımcı	X		
b) Yatırımcı Danışmanlığı		X	
c) Sermaye Piyasası güven artırımına yönelik	X	X	
Dijital (destek/bilinç/eğitim/erişim)			
a) Öğrencilere,			
b) Yatırımcılara			
c) Kadınlara			
Finansal erişimin artırılması			

Yol Haritaları

Öneri: Kamunun FOY'u sahiplenmesi; Finansal Okuryazarlık Koordinasyon Kurulu kurulması				
	Aksiyonlar	Birincil Sorumlu	Başarı Göstergesi	TSPB Desteği
Kısa Vade	Düzenleme ve altyapı	Hazine ve Maliye Bakanlığı	İlgili mevzuat hazırlanması ve koordinasyon kurulu oluşturulması	TSPB, SPK ve FODER işbirliğinde öneri
Orta Vade	Koordinasyon kurulu eylem planı hazırlanması			
Uzun Vade	Finansal danışmanlık müessesesinin kurulması	SPK; Hazine ve Maliye Bakanlığı	Lisanslı hale getirilmesi	

Öneri: Finansal Eğitim				
	Aksiyonlar	Birincil Sorumlu	Başarı Göstergesi	TSPB Desteği
Kısa Vade	Kredi kullanacak gençlere ve yetişkinlere FOY eğitiminin dijital verilmesi Yatırım yapacak bireylere dijital FOY eğitimi	FODER + SPK TSPB, Borsa, SPK	Batık kredilerin azalması Bilinçli yatırımın artması	FODER ve SPK ile işbirliği Asıl sorumlu
Orta Vade	Müfredata geniş kapsamlı olarak alınması Kadınlara Eğitim Yaşlılara Eğitim	Milli Eğitim Bakanlığı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı + Özel sektör 65(+) Derneği Belediye İlgili Dernekler	Bilinçli yatırımın artması Tasarruf oranının artması Yılda 1.000 kişinin eğitimi	
Uzun Vade	Sürekliliği sağlamak	Kamu + Özel Sektör + Paydaşlar	Finansal Okuryazarlık seviyesinin 10 yılda OECD ortalamasına çekilmesi	

Trendler

- Başta Çin ve Hindistan olmak üzere CFA sınavına girenlerin ABD’yi geçmesi
- Mesleklerin yok olması
- Küresel olarak zorunlu gerekli eğitimin yaygınlaşması
- Beklenen nitelikler dünyada “evrimleşiyor”. (Jack Ma, WEF)
- Dijitalleşme (internet – mobility)
- Yapay zeka & otomasyon (insan faktörünün azalması)
- Sermaye piyasalarının dijitalleşmeye doğru yönelmesiyle bu alandaki İK’nın nitelik açısından daha donanımlı olması gerekiyor.
- İnsan kaynağına yapılan yatırımlarda artış
- İnsan gücünde Türkiye’de hedefleme yapılmıyor.
- Kurum bağımlılığı zayıflıyor.
- Değer zinciri dönüşümüne uygun eğitim ve istihdam
- Nitelik artarken nicelik azalıyor.

Trend Temaları

- İK’nın dijitalleşme ile rekabeti artıyor.
- Sürekli eğitim ve sertifikasyon ihtiyacı artıyor.
- Gelecek İK’nın yönetimi farklılaşıyor.
- İK’da nitelik artarken nicelik azalıyor.

Amaç ve Hedefler

Amaç: Değişik ihtiyaçlara uygun nitelikli insan kaynağının sağlanmasıdır.

Hedef:

1. Global standartlara uygun nitelikli ve esnek insan kaynağının önümüzdeki 10 yıl içerisinde finansal hizmetler sektöründeki toplam insan kaynağının %70'e ulaşmasının sağlanması.

Öneriler

Öneri	Kısa Vade	Orta Vade	Uzun Vade
Finansal hizmete yönelik sektörel eğitimler arasına Dijital Beceriler ve STEM Becerileri eğitimlerinin eklenmesi	X	X	X
Temel eğitime, sermaye piyasası katkısını ilgilendiren konuların eklenmesi			X
Eğitim sistemine Genel Amaçlı Yaşam Becerileri (Eleştirel düşünce, İletişim, İşbirliği, Yaratıcılık, Problem çözme, Liderlik, Uyum sağlama, Duygusal zeka vb.) geliştirici konuların eklenmesi			X
Sektör çalışanlarının çalışma koşulları ve özlük haklarının iyileştirilmesi		X	
Performans ölçümünün etkin ve şeffaf olması	X	X	X
Dress code ve esnek çalışma saatlerinin mümkün olması	X		
Yeni Yetkinlik (Re-skilling), Yeniden Doğma (recreativity) imkanlarının çalışanlara tanınması	X	X	X
Sürekli eğitimin teşvik edilmesi	X	X	X

Yol Haritaları

Öneri: Sürekli eğitimin sürekli teşvik edilmesi				
	Aksiyonlar	Birincil Sorumlu	Başarı Göstergesi	TSPB Desteği
Kısa Vade	Genel Amaçlı Yaşam Becerileri ile Dijital Beceriler ve STEM Becerileri eğitimlerinin sektörel eğitimler arasına eklenmesi	TSPB SPL Diğer sermaye piyasası kurumları (iç eğitimler)	Açılan eğitimler içerisindeki oran (%10)	Eğitim açılması Teşvik
Orta Vade	Global geçerliliği olan sertifikaların özendirilmesi	Düzenleyici kuruluş SPL CFA Society İstanbul	Sertifika sahibi sayısının artırılması (Yıllık %10 büyüme)	Farkındalık yaratılmasına yönelik çalışmalar
Uzun Vade	Global geçerliliği olan sertifikaların özendirilmesi <i>(Aynı madde hem orta hem uzun vade için önerilmektedir.)</i>	Düzenleyici kuruluş SPL CFA Society İstanbul	Sertifika sahibi sayısının artırılması (Yıllık %10 büyüme)	Farkındalık yaratılmasına yönelik çalışmalar

Öneri: Temel eğitime sermaye piyasası konusunu ilgilendiren ve EQ geliştirici eğitimlerin eklenmesi				
	Aksiyonlar	Birincil Sorumlu	Başarı Göstergesi	TSPB Desteği
Kısa Vade	Eğitim müfredatındaki eksiklerin tespit edilmesi	MEB Sektör temsilcileri	Raporlanması	Sektör temsilcilerinden bir çalışma grubu oluşturulması
Orta Vade	Belirlenen konuların müfredata eklenmesini sağlamak	MEB Sektör temsilcileri	Müfredatın değişmesi	Hep destek
Uzun Vade	Belirlenen konuların müfredata eklenmesini sağlamak	MEB Sektör temsilcileri	Müfredatın değişmesi	Desteğe devam

Öneri: Sektör çalışanlarının çalışma koşulları ve özlük haklarının iyileştirilmesi				
	Aksiyonlar	Birincil Sorumlu	Başarı Göstergesi	TSPB Desteği
Kısa Vade	Esnek çalışma saatleri ve esnek dress code'un mümkün olması	Kurumlar	Uygulayan kurum sayısı (%100)	Araştırma ve tavsiye desteği
Orta Vade	Re-skilling ve recreativity imkanlarının çalışanlara tanınması Performans ölçümü ve kariyer yönetimi politikalarının geliştirilmesi	Kurumlar	Müfredata eklenmiş olması	Araştırma ve tavsiye desteği
Uzun Vade	Özlük haklarının iyileştirilmesi	Kurumlar	Global finans piyasası ortalamasına yaklaşmak	Araştırma ve tavsiye desteği